

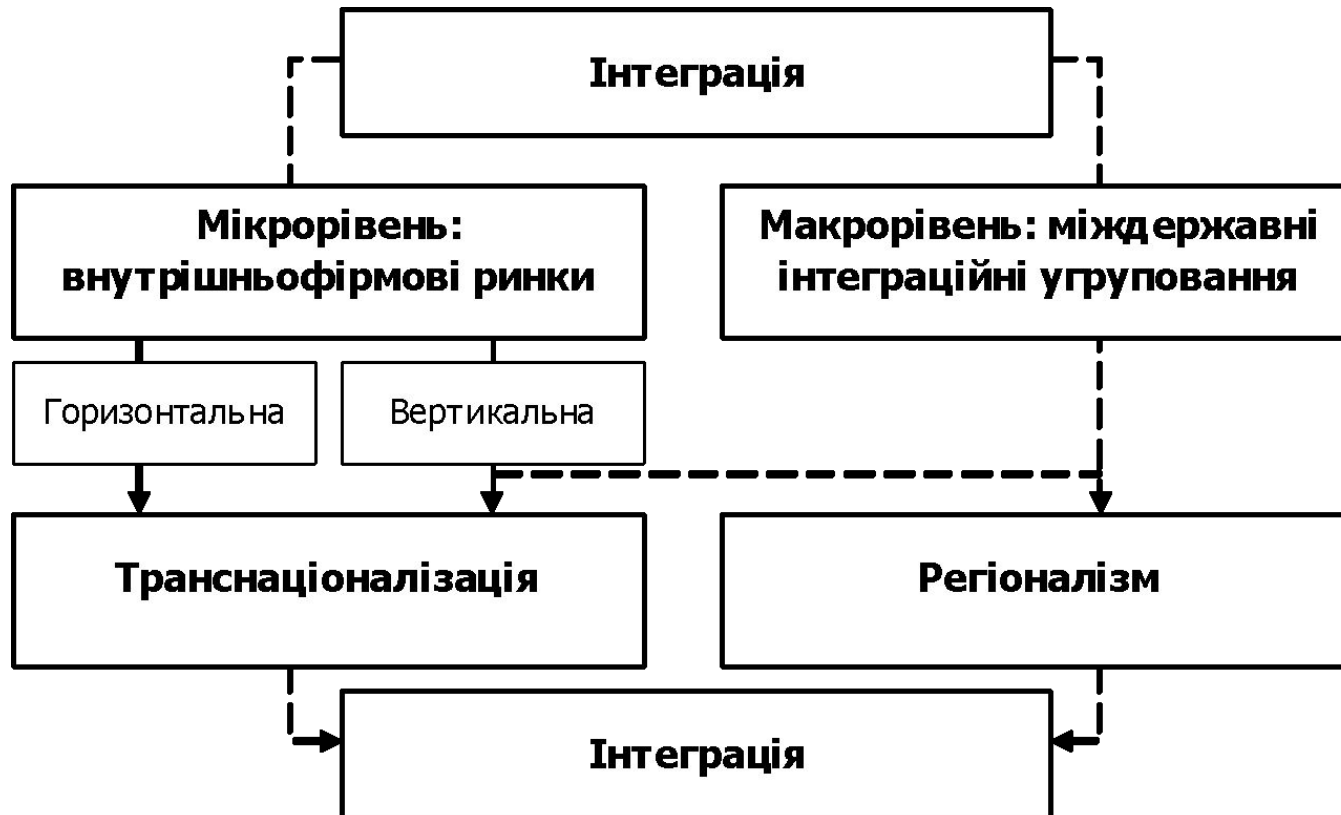
МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

- 1. Сутність міжнародної економічної інтеграції.
- 2. Фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції.
- 3. Форми та особливості регіональної економічної інтеграції.
- 4. Особливості європейських інтеграційних процесів.
- 5. Європейський Союз: етапи розвитку, хвилі розширення.
- 6. Північноамериканська економічна інтеграція.
- 7. Економічна інтеграція у Латинській Америці.
- 8. Особливості регіональної інтеграції країн Азії.
- 9. Економічне співробітництво країн Африки.

1. Сутність міжнародної економічної інтеграції

Регіоналізація є процесом поступального формування спільного ринкового та відтворювального простору географічно, історично та культурно споріднених країн, який супроводжується уніфікацією умов торгівельно-економічної діяльності, зниженням та скасуванням взаємних обмежень з метою підвищення економічної ефективності та розв'язання глобально конкурентних завдань.

Економічна інтеграція – це процес зближення національних економік шляхом утворення єдиного економічного простору для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, робочої сили через національні кордони. Національні економіки, спеціалізуючись на певних товарах та послугах, водночас доповнюють одна одну в системі світового господарства

Міжнародна економічна інтеграція

Міжнародна економічна інтеграція – це:

- 1) якісно новий етап розвитку і форму прояву інтернаціоналізації господарського життя, що передбачає зближення і взаємоприспосовування, переплетення всіх структур національних господарств;
- 2) відносини, що будуються на відсутності будь-якої форми дискримінації іноземних партнерів і кожній із національних економік; найвищий рівень розвитку МЕВ;
- 3) процес, що проявляється в стиранні відмінностей між економічними суб'єктами – представниками різних держав.

Характерні риси міжнародної економічної інтеграції

- 1) зміна завдань та цілей економічної взаємодії держав, формування міжнародного економічного комплексу;
- 2) спільне вирішення соціально-економічних проблем у подоланні проблеми обмежених ресурсів;
- 3) виникає потреба у колективному регулюванні відтворювальних процесів, пошуку нових інтеграційних форм та методів управління економічною взаємодією;
- 4) взаємодія різних галузей виробництва та науки стає однією з центральних сфер регіональної діяльності;
- 5) створення регіональної відтворювальної системи з її міжнародними економічними зв'язками у сферах виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ та послуг;
- 6) дія об'єктивних та суб'єктивних факторів;
- 7) нерівномірність розвитку й реалізації форм міжнародної економічної інтеграції;
- 8) розвиток дезінтеграційних та реінтеграційних процесів.

2. Фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції

Передумови створення економічного інтеграційного угруповання:

- 1) Політико-правові;
- 2) Інфраструктурні;
- 3) Соціально-культурні;
- 4) Соціально-економічна однорідність національних господарств;
- 5) Економічні:
 - 5.1) наявність достатньо високих і близьких рівнів економічного розвитку країн, груп країн та регіонів світу;
 - 5.2) ресурсні та технологічні потенціали країн;
 - 5.3) наявність досить тривалого періоду й досвіду взаємного економічного співробітництва групи країн;
 - 5.4.) ступінь зрілості ринкових відносин;
 - 5.5.) масштаби та перспективи розвитку економічних взаємозв'язків країн;
 - 5.6) економіко-географічна близькість країн та наявність спільних кордонів;
 - 5.7) спільність економічних та інших проблем, що існують перед країнами;
 - 5.8) демонстраційний ефект;
 - 5.9) “ефект доміно”.

Рівні та типи регіоналізації

Міжнародна економічна інтеграція має декілька рівнів свого розвитку:

- I. Мікроінтеграційний рівень;
- II. Макроінтеграційний рівень.

Типи міжнародної економічної інтеграції:

- 1) торговельна: преференційні угоди, зона вільної торгівлі, митний союз;
- 2) виробничі: спільний ринок, економічний та валютний союз; політичний союз;
- 3) торгівельно-виробнича: континентальна інтеграція, міжконтинентальна інтеграція

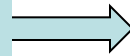

3. Форми (етапи) та особливості міжнародної економічної інтеграції

Форми міжнародної економічної інтеграції	Ключові характеристики						
	Зниження внутрішніх тарифів	Усунення внутрішніх тарифів	Спільний зовнішній тариф	Вільний рух капіталів та робочої сили	Гармонізація економічної політики	Гармонізація та узгодження валютної політики	Політична інтеграція
Преференційні угоди							
Зона (асоціація) вільної торгівлі							
Митний союз							
Спільний ринок							
Економічний союз							
Валютний союз							
Політичний союз							
Континентальна інтеграція							
Міжконтинентальна інтеграція							

Інтеграційні форми: макрорівень II

Зона преференційної торгівлі – зона з пільговим торговельним режимом, коли дві або декілька країн зменшують взаємні тарифи з імпорту товарів, зберігаючи рівень тарифів в торгівлі з іншими країнами. Найбільш показовим історичним прикладом такої форми інтеграції є преференційна система Британського співтовариства (з 1932 р.), що об'єднувала 48 держав.

У **зонах вільної торгівлі** діє особливий пільговий торговельний режим для країн-учасниць за рахунок усунення внутрішніх тарифів при їх збереженні в торгівлі з іншими країнами. Типовими прикладами є Європейська асоціація вільної торгівлі (1960 р.), зона вільної торгівлі «США—Канада» (1988 р.), Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА).

Митний союз - це угода двох або декількох держав, що передбачає усунення внутрішніх тарифів та встановлення спільного зовнішнього тарифу. Таким чином, митний союз передбачає заміну декількох митних територій однією при повній ліквідації митних податків в межах митного союзу і створенні єдиного зовнішнього митного тарифу.

Угоди про створення митного союзу діяли у Бенілюксі (з 1948 р.), В Європейському союзі (з 1968 р.).

Інтеграційні форми: макрорівень III

У рамках *спільного ринку* забезпечується вільний рух не тільки товарів, а й послуг, капіталів та громадян (робочої сили). Такі умови економічних взаємовідносин у цілому характерні для Європейського союзу.

Проте для створення спільного ринку лише цього недостатньо, оскільки потрібно вирішити ще декілька надзвичайно важливих завдань, а саме:

- розробити спільну політику розвитку окремих галузей і секторів економіки (вибір конкретної галузі чи сектора залежить від того, наскільки це важливо для майбутнього закріплення інтеграції. В ЄС пріоритетними сферами було визнано сільське господарство та транспорт);
- створити умови для вільного переміщення капіталу, робочої сили, послуг та інформації (що доповнить вільне переміщення товарів);
- сформувати спільні фонди сприяння соціальному та регіональному розвитку.

Ці економічні кроки обумовлюють необхідність проведення гармонізації та уніфікації національних законів, а тим самим потребують формування наднаціональних органів управління і контролю.

В *економічному союзі* вільний рух факторів і результатів виробництва доповнюється гармонізацією внутрішньої та зовнішньої економічної політики. В країнах-учасниках функціонує, як правило, єдина грошова одиниця.

Ознаками *економічного союзу* є:

- ліквідація будь-яких торгівельних обмежень і проведення єдиної зовнішньоторговельної політики;
- вільне переміщення товарів, послуг, капіталу та громадян;
- жорстка координація (по суті – єдність) економічної, фінансової та соціальної політики.

Прикладом таких союзів є Бенілюкс (з 1960 р.), Сполучені Штати Америки, Радянський Союз (до 1991 р.). На стадіях практичної реалізації плани щодо створення економічного і валютного Європейського союзу.

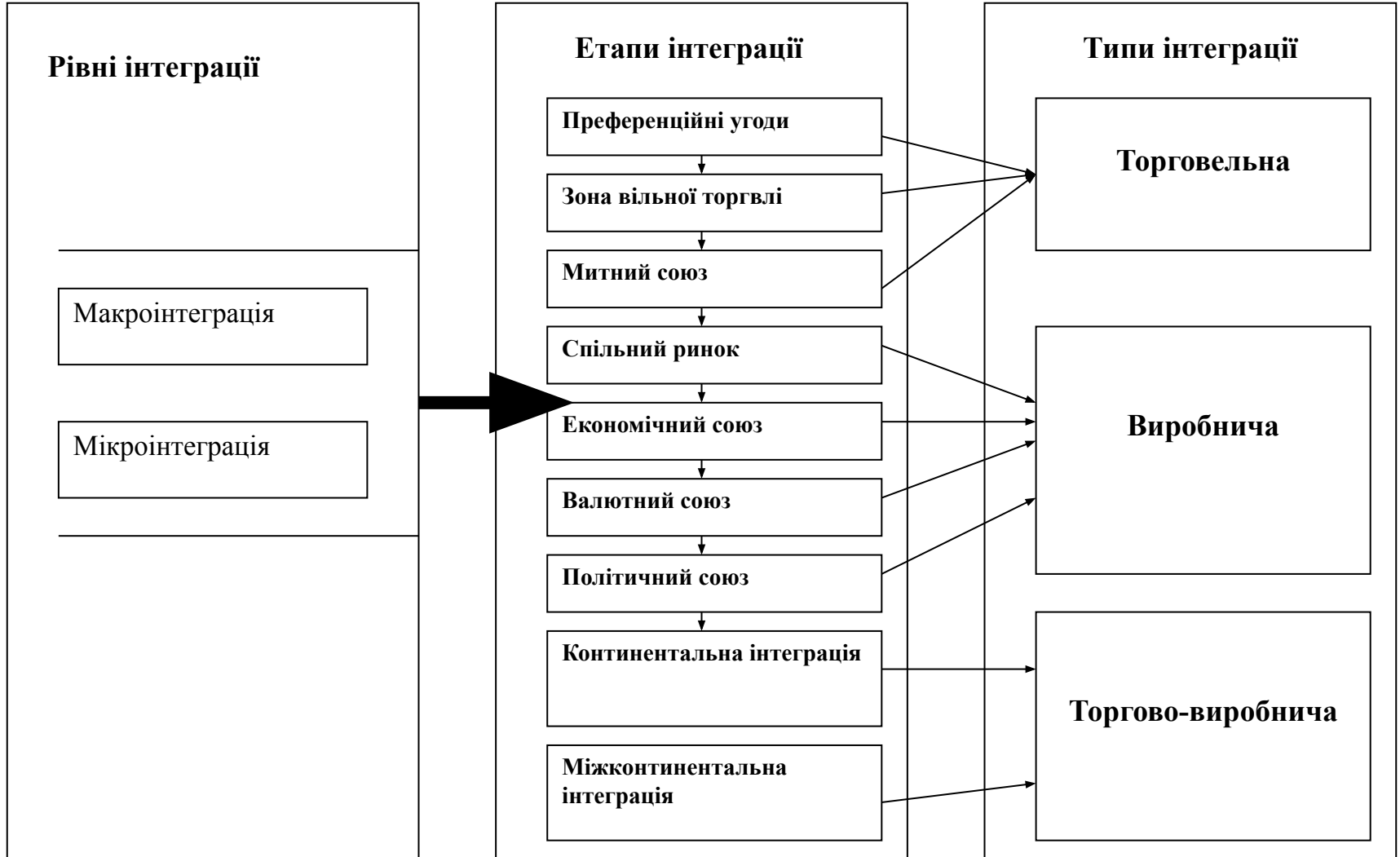
Торгівельно-виробнича інтеграція

Континентальна інтеграція – розширення інтеграційного об'єднання до меж континенту (Європейський економічний простір, Африканський союз, Латиноамериканський економічний союз)

Міжконтинентальна інтеграція – створення зони вільної торгівлі між двома і більше інтеграційними об'єднаннями, які знаходяться на різних континентах (SAFTA = NAFTA + MERCOSUR, TAFTA = EU + MERCOSUR)

Глобальна інтеграція – створення єдиного інтеграційного об'єднання на основі світової тріади

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Серед переваг від економічної інтеграції виділяють:

- збільшення розмірів ринку, яке впливає на ефект від розширення масштабів виробництва (для країн із малою ємністю національного ринку), оптимізація розмірів підприємств;
- зростання конкуренції між країнами;
- забезпечення кращих умов торгівлі;
- розширення торгівлі паралельно з удосконаленням інфраструктури;
- поширення новітніх для економік країн технологій;
- раціоналізація розподілу ресурсів та підвищення продуктивності праці;
- вигреш споживачів за рахунок зниження цін товарів;
- Зростання привабливості більш місткого ринку для іноземних партнерів та інвесторів;
- можливість здійснення спільних програм економічного розвитку;
- зниження напруги на національних ринках праці через відкриття їх всередині союзу і покращення якості бар'єрів для проникнення ззовні.

Серед недоліків виділяють:

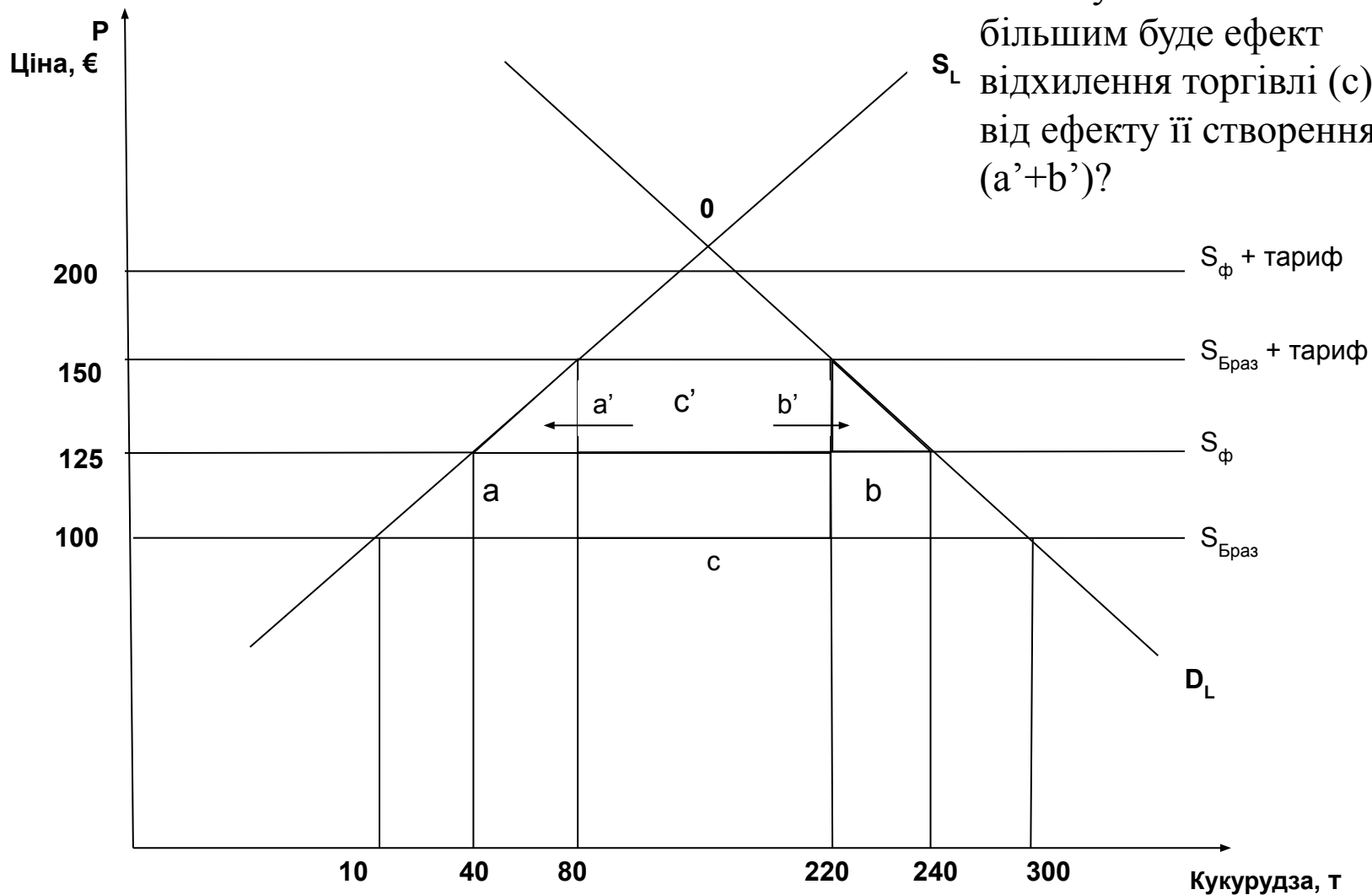
- Небезпеку відтоку ресурсів (факторів виробництва, особливо трудових) для відсталих країн на користь більш сильних партнерів;
- можливість змови між ТНК країн-членів, що приводить до підвищення цін;
- ефект збитків від збільшення масштабів виробництва при дуже сильній концентрації та монополізації;
- можливість збільшення безробіття за рахунок банкрутства неефективних підприємств та міграції робочої сили з країн із більш низькими доходами;
- існує ризик істотних втрат від відхилення торгівлі, якщо країна тісно зв'язана з партнером - не членом блоку, що здійснював ефективні постачання значної кількості товарів, які не виробляються в країні.

Позитивні та негативні ефекти МИТНОГО СОЮЗУ

Витрати	Країна А	Країна Б	Країна С
Ціна авто	1500	1300	1400
Ціна + мито А (20%)	1500	1560	1680
Ціна + спільне мито А і Б (10%)	1500	1300 (розширення торгівлі)	1540
Ціна пшениці	5,00	4,20	3,80
Ціна + мито А (25%)	5,00	5,25	4,75
Ціна + спільне мито А і Б (20%)	5,00	4,20 (зміна напрямів торгівлі)	4,56

Ефекти митного союзу

Зміна напрямів торгівлі та її звуження: чи більшим буде ефект відхилення торгівлі (c) від ефекту її створення ($a'+b'$)?

Особливості розвитку міжнародної економічної інтеграції

1. Реалізація різних моделей утворення інтеграційних об'єднань:

Знизу догори (НАФТА, АСЕАН)

Згори донизу (ЄС, СНД)

Міжконтинентальних моделей (АТЕС, САФТА, ТАФТА)

2. Панування різношвидкісної інтеграції країн, об'єднання, яке передбачає різний рівень інтеграції для країн блоку (Європа “концентричних кіл”):

Митний союз ЄС-Туреччина, спільний ринок ЄС-ЄАВТ, переговори про ЗВТ+ з Україною

3. Визнання факту, що ефективна регіональна інтеграція потребує більш радикальних заходів, ніж звичайне зниження тарифів і квот:

Існує багато інших бар'єрів, які викликають сегментування ринку і перешкоджають вільному руху капіталу, товарів, послуг, робочої сили.

- Для усунення перешкод необхідні широкомасштабні політичні заходи, які виходять далеко за межі торговельної політики.
- Така “глибока інтеграція” була вперше заявлена в Програмі єдиного ринку в межах ЄС.

Особливості розвитку міжнародної економічної інтеграції

4. Виникнення торговельних блоків “Південь-Північ”, де країни-члени є рівноправними партнерами, поглиблення інтеграції старих країн-членів та її розширення до континентальних та міжконтинентальних меж:

Найбільш показовими прикладами таких блоків є НАФТА (США, Канада, Мексика);

- Митний союз між ЄС та Туреччиною, ЄС та країнами Східної Європи, ЄС та країнами Середземномор'я;
- Зона вільної торгівлі МЕРКОСУР-НАФТА, МЕРКОСУР-ЄС, можливість утворення ЗВТ в АТЕС;
- Переговори Крім того, ЄС веде перемовини з країнами Африки, Карибського басейну, Тихоокеанського регіону, про створення митного союзу на паритетних умовах

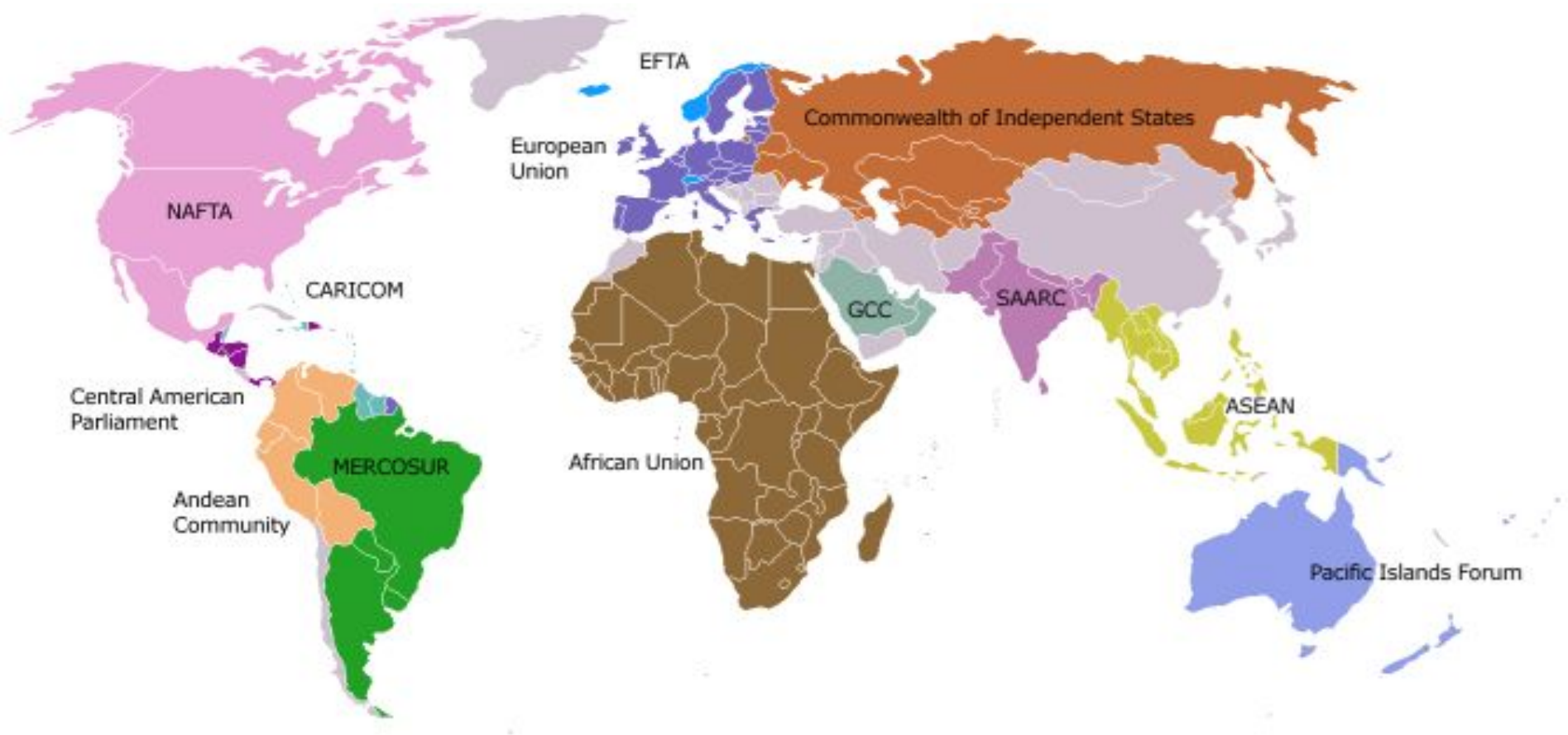
Основні інтеграційні блоки світу

Характеристики	ЄС	НАФТА	АТЕС
Рівень інтеграції	Економічний союз	Зона вільної торгівлі	Формування зони вільної торгівлі
Розподіл сил всередині блоку	Поліцентризм за умов умовного лідерства Німеччини	Моноцентризм за умов абсолютного лідерства США	Поліцентризм за умов загального лідерства Японії
Ступінь різнорідності країн-учасниць	Середня	Середня	Значна
Наявність органів наднаціонального управління	Рада ЄС, Європейська Комісія, Європарламент і ін.	Відсутність спеціальних органів наднаціонального управління	Існують, але не відіграють визначальної ролі
Частка у світовому експорті	45%	18%	42%

Макроекономічні показники окремих груп країн у 2005 р. (за Ю.Г.Козаком)

Група країн (назва інтеграційного об'єднання)	Населення, млн.осіб	ВВП за ПКС, млрд дол. США	ВВП на душу населення дол.США	Експорт товарів та послуг, млрд дол.США
НАФТА (3)	435,7	14 541	33400	1 710
ЄС (25)	460,7	12 180	26 500	4 713
АСЕАН (10)	555,5	2 653	4 800	637
МЕРКОСУР	232,4	2 136	9 200	153
СНД	278,7	2 307	8 300	295

Ключові інтеграційні блоки країн

4. Особливості європейських інтеграційних процесів

1. Європейський Союз – 28 країн, політичний союз
2. Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ), 4 країни
3. Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), 12 країн: Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія, Туреччина та Україна.
4. Європейський економічний простір, 28 країн ЄС+ 3 країни ЄАВТ, спільний ринок
5. Бенілюкс (економічний союз, з 2010 р. – союз Бенілюкс)
6. Європейський митний союз, 31 член Європейського економічного простору + Андорра, Сан-Маріно, Туреччина
7. Центральноєвропейська асоціація вільної торгівлі (ЦЄФТА): [Албанія](#)Албанія, [Боснія і Герцеговина](#)Албанія, Боснія і Герцеговина, [Республіка Косово](#)Албанія, Боснія і Герцеговина, Республіка Косово, [Республіка Македонія](#)Албанія, Боснія і Герцеговина, Республіка Косово, Республіка Македонія, [Молдова](#), Чорногорія, Сербія
8. Балтійський ринок: Латвія, Литва, Естонія
9. Центральноєвропейська ініціатива (ЦЄІ), 18 країн (10 членів ЄС + ЦЄФТА + Україна + Білорусь – за виключенням Косово)
10. Рада держав Балтійського моря (РДБМ): [Данія](#)Данія, [Естонія](#)Данія, Естонія, [Ісландія](#)Данія, Естонія, Ісландія, [Латвія](#)Данія, Естонія, Ісландія, Латвія, [Литва](#)Данія, Естонія, Ісландія, Латвія, Литва, [Норвегія](#)Данія, Естонія, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, [Польща](#)Данія, Естонія, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, Польща, [Росія](#)Данія, Естонія, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, Польща, Росія, [Фінляндія](#)Данія, Естонія, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, Польща, Росія, Фінляндія, [Німеччина](#)Данія, Естонія, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, Польща, Росія, Фінляндія, Німеччина, [Швеція](#)Данія, Естонія, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, Польща, Росія, Фінляндія, Німеччина та [Європейська комісія](#)

Особливості європейської інтеграції

- 1) Має континентальний характер;
- 2) Об'єднання переважно згори донизу;
- 3) Включає до своєї орбіти країни Середземномор'я;
- 4) Існування міжконтинентальних блоків: митний союз ЄАВТ – Південноафриканський митний союз, ЗВТ ТАФТА (ЄС-МЕРКОСУР);
- 5) Групування навколо ЄС;
- 6) Перетинання з євразійськими інтеграційними блоками;
- 7) Форми інтеграції – від політичного союзу до ЗВТ;
- 8) Реалізація моделей різншвидкісної інтеграції.

Євразійська інтеграція

1. Співдружність незалежних держав (СНД), 11 країн, ЗВТ
2. ГУАМ, політична організація
3. Митний Союз РФ, Білорусі, Казахстан
4. Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС): РФ, Узбекистан, Киргизстан, Таджикистан, Казахстан, Білорусь – митний союз
4. Єдиний економічний простір (ЄЕП): РФ, Білорусь, Казахстан (з 2010 р.) – режим митного союзу, спільного ринку (?) Україна(?) – перспективи співробітництва незрозумілі
5. Шанхайська організація співробітництва (ШОС): КНР, РФ, Узбекистан, Киргизстан, Таджикистан, Казахстан – політична складова; економіка – енергетика, транспорт, с/г

Союз незалежних держав

- Сворена **8 грудня 1991** р. в садибі Віскулі (Біловезька пуца, Білорусь) як господарський, політичний та економічний союз Білорусі, Росії та України.
- **21 грудня 1991**р. приєднались ще вісім колишніх республік СРСР (Азербайджан, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Таджикистан, Туркменістан та Узбекистан).
- **23 жовтня 1993** р. до СНД приєдналася Грузія
- Україна є співзасновницею СНД, але Статут організації Україною досі не ратифіковано, тому формально Україна залишається спостерігачем.
- **14 серпня 2008** р. парламент Грузії прийняв рішення залишити СНД, але допоки, згідно зі Статутом СНД, Грузія залишається членом Співдружності.

Торговля в межах СНД

Торговые операции	Млрд долларов	В % к 2009 году
Взаимная торговля государств – участников СНГ	203,7	129
<i>Экспорт</i>	103,6	131
<i>Импорт</i>	100,1	127
Торговля государств – участников СНГ со странами дальнего зарубежья	729,9	131
<i>Экспорт</i>	455,5	132
<i>Импорт</i>	274,3	131

Країни СНД за напрямами зовнішньоекономічної діяльності

Государства – участники СНГ	Экспорт				Импорт			
	в государства – участники СНГ		в страны дальнего зарубежья		из государств – участников СНГ		из стран дальнего зарубежья	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Азербайджан	7,7	9,3	92,3	90,7	29,8	31,1	70,2	68,9
Армения	19,5	19,7	80,5	80,3	31,4	30,2	68,6	69,8
Беларусь	43,7	53,5	56,3	46,5	63,8	58,8	36,2	41,2
Казахстан	15,7	13,4	84,3	86,6	42,5	45,8	57,5	54,2
Кыргызстан	45	44,8	55	55,2	56,5	53,1	43,5	46,9
Молдова	31,8	39,5	61,9	60,5	34,8	32,6	65,2	67,4
Россия	15,5	15	84,5	85	13	13,8	87	86,2
Таджикистан	20,7	13,5	79,3	86,5	57,3	58,8	42,7	41,2
Украина	33,9	36,4	66,1	63,6	43,3	44	56,7	56
СНГ	18,6	18,5	81,4	81,5	27,4	26,7	72,6	73,3

Номінальна зарплата в СНД, дол. США

Государства – участники СНГ	Декабрь 2009 года	Декабрь 2010 года
Азербайджан	366	437
Армения	347	379
Беларусь	384	527
Казахстан	540	660
Кыргызстан	195	213
Молдова	258	293
Россия	796	863
Таджикистан	89	109
Украина	280	311

Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ

Заснування політико-консультативного форуму ГУАМ у складі України, Азербайджану, Грузії й Молдови відбулося 10 жовтня 1997 року в Страсбурзі (на саміті НАТО), схвалено Спільне Комюніке глав України, Грузії, Азербайджану та Молдови:

- У цьому документі зафіксовано рівень політичного зближення й практичного співробітництва, спільність позицій з ключових міжнародних проблем й процесів у пострадянському просторі.

У 1999 р. - під час Вашингтонського саміту президентів країн-членів до **ГУАМ** приєднався Узбекистан. Розширене таким чином об'єднання держав отримало назву **ГУУАМ**;

В [2001](#) ГУАМ-отримав статус регіональної економічної організації;

Координацію співробітництва між країнами ГУАМ на галузевому рівні покладено на **8 Робочих груп з питань**: енергетики, транспорту, з торговельно-економічних питань, з питань інформатики та телекомунікацій, культури, науки та освіти, туризму, боротьби з тероризмом, організованою злочинністю і розповсюдженням наркотиків.

- 5 травня **2005** – [Узбекистан](#) вийшов з організації (**ГУАМ**);
- у **2009** р. – президент Молдови заявив про безперспективність участі в ГУАМ.

Організація Чорноморського економічного співробітництва

Organization of Black Sea Economic Cooperation – BSEC

- Створена у **1992 році** на основі Стамбульської декларації «Про Чорноморське економічне співробітництво»;
- субрегіональне об'єднання **12** країн Чорноморського регіону (Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія, Туреччина, а також Україна);
- З 30 червня **1994** року функціонує Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР);
- **Кандидати на вступ:** Кіпр, Чорногорія.
- Штаб-квартира організації розташована в Стамбулі.

Координація країн ОЧЕС діяльності робочих груп

<i>Робочі групи</i>	<i>Країни</i>
1. Банківська справа і фінанси	Греція*, Туреччина, Україна
2. Зв'язок	Молдова*, Грузія, Туреччина
3. Залізничний транспорт	РФ*, Албанія, Греція
4. Енергетика	Вірменія*, Молдова
5. Боротьба із злочинністю	Грузія*, РФ
6. Захист навколишнього середовища	Болгарія*, Україна
7. Охорона здоров'я	Грузія*
8. Наука і технологія	Румунія*
9. Туризм	Туреччина*, Болгарія*, Румунія
10. Торгівля та економічне співробітництво	Україна*, Вірменія
11. Транспорт	РФ*, Грузія, Румунія

** - Країна координує роботу робочої групи протягом 2-х років. Всіма видами співпраці, які "замикаються" на вказаних робочих групах здійснює керівництво Постійний міжнародний секретаріат, що постійно функціонує, штаб-квартира якого знаходиться у столиці Турецької Республіки - Стамбулі.*

Європейський континентальний ринок

Європейський Союз

ЄАВТ

ЄЕП

ОЧЕС

Бенілюкс

ЦЕІ

СНД

Балтійський
ринок

ГУАМ

ЄЕП

ЄврАзЕС

ЦЄФТА

РДБМ

ШОС

Середземноморський союз

5. Європейський Союз: етапи розвитку, хвилі розширення, особливості побудови

- 1950** р. - Голова Ради Міністрів Франції Р.Шуман і Ж.Моне запропонували створити Європейську федерацію, що ґрунтується на економічному об'єднанні
- 1951** р.-створено Європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС) ФРН, Францією, Італією, Бельгією, Нідерландами, Люксембургом⁴
- 1954** р. - Бельгія, Нідерланди і Люксембург запропонували створити Спільний ринок;
- 1956** р. - міжурядова конференція (Венеція) підготувала проекти створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) і Європейського співтовариства з атомної енергії (Євроатом);
- 1957** р. - Римський договір про створення ЄЕС і Євроатому був підписаний і набув чинності з **1958**р;
- 1968** р. - Митний союз країн ЄС з відповідними угодами про:
- відміну митних податків і зняття кількісних обмежень;
 - введення єдиного митного тарифу для інших країн;
 - проведення єдиної зовнішньоторговельної та аграрної політики.

ЄС: створення та розвиток

1972 р. - підписується Паризька угода про поетапне створення валютно-економічного та політичного союзу;

1973 р. - діє угода про вільну торгівлю між ЄЕС і ЄОВС, з одного боку, і країнами Європейської асоціації вільної торгівлі - з іншого.

1973 р. - до Співтовариства вступають Великобританія, Данія, Ірландія.

1979 р. - завершується процес створення Європейської валютної системи (ЄВС), вводиться в дію ЕКЮ;

1981 р. – приєднання Греції;

У **1986**р. – приймається єдиний Європейський акт, яким вносяться зміни до Римського договору і визначається створення єдиного внутрішнього ринку (ЄВР); Португалія та Іспанія; **1985** – вихід Гренландії

3 1987 року. – усуваються митні формальності, валютні бар'єри, відмінності в технічних стандартах, нівелюється відмінність у структурі і рівнях оподаткування, відміняються обмеження конкуренції в наданні держзамовлень.

ЄС: створення та розвиток

1992р. – підписано Маастрихтську угоду про створення ЄС (чинна з 1 листопада 1993 р)

Травень 1992р. - підписано угоду між ЄС і ЄАВТ про створення Європейського економічного простору (ЄЕП);

1995 р. – Фінляндія, Австрія, Швеція

2 жовтня 1997р. – підписання Амстердамської угоди про ЄС

1 січня 1999р. – завершальна стадія створення Європейського економічного і валютного союзу: введено в обіг єдину грошову валюту – євро, до **2002 р.** – здійснюватимуться безготівкові розрахунки;

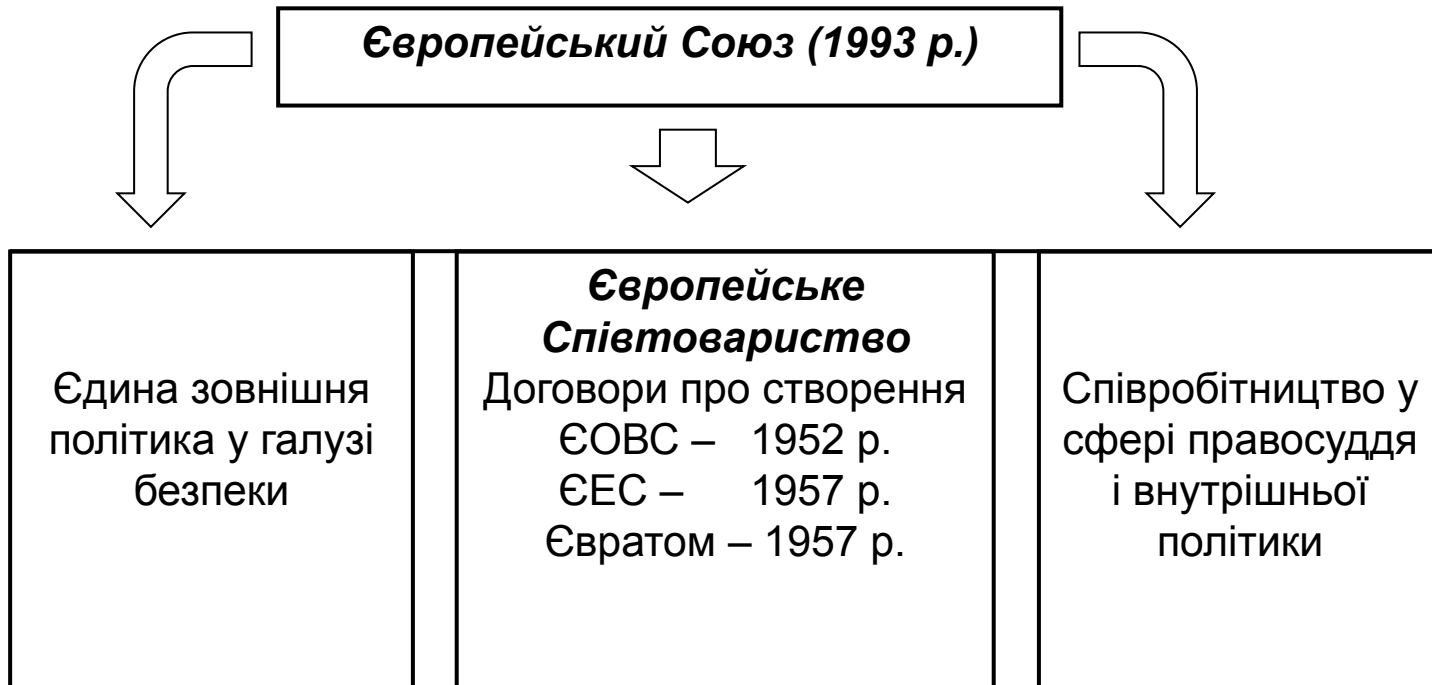
- **1 травня 2004 р.** – новий етап розширення ЄС. Число його членів за рахунок держав Центральної та Східної Європи, а також Прибалтики, збільшилося з 15 до 25;
- **нові члени** - Чехія, Польща, Угорщина, Мальта, Кіпр, Словаччина, Словенія, Естонія, Латвія, Литва.
- останній етап розширення ЄС **1.01.2007** – вступ Болгарії та Румунії.

Маастрихтські угоди

Згідно з Маастрихтськими угодами значно посилюється політична взаємодія країн ЄС. Формується новий рівень співробітництва з такими завданнями (фрагменти політичного союзу):

- провадити загальну зовнішню політику та політику в галузі безпеки;
- посилювати роль Європейського парламенту;
- провадити загальну політику в галузі юстиції та внутрішніх справ.

Договір про Європейський союз установлює громадянство Союзу: всі громадяни держав-членів є громадянами Союзу.

ЄС: створення та розвиток

У цілому, Маастрихтські угоди надали Євросоюзу таких функцій: створення й управління єдиною валютою; координація та контроль у проведенні єдиної економічної політики; заснування і захист Єдиного Ринку на засадах вільної і справедливої конкуренції, підтримання рівності з певним перерозподілом коштів між багатшими та біднішими регіонами; підтримка законності і правопорядку; визначення і розвиток фундаментальних прав і свобод окремих громадян; управління єдиною зовнішньою політикою, включаючи всю галузь закордонних справ і політики безпеки, формування спільної оборонної політики.

02.10.1997 р. країнами членами підписуються Амстердамські угоди, згідно з якими було внесено зміни та доповнення до Договору про ЄС (в редакції 7 лютого 1992 р.). Ці зміни стосувалися в основному більш гнучкої та тісної співпраці країн в галузі зовнішньої політики та політики в галузі безпеки, а також співробітництва у сфері правосуддя та внутрішньої політики.

2001 р. – Ніццькі договори

2007 р. – Лісабонський договір

Органи й інститути ЄС

Європейська Рада

Скликається двічі на рік у складі глав держав і урядів (згідно з Лісабонським договором стає повноцінним інститутом ЄС)

Європейське політичне співробітництво

Нарада міністрів закордонних справ

Комісія ЄС (КЄС)

Виконавчий орган складається з 27 членів комісії, які призначаються урядами країн-членів ЄС за встановленою квотою.
Термін повноважень - 4 роки
Брюссель (з 2014 р. – з 19 членів – 2\3 від держав)

Рада ЄС (Рада міністрів ЄС)

Сесії проводяться у разі необхідності на рівні міністрів, які відповідають за ту чи іншу форму діяльності

Європейський Парламент

Складається з 750+1 депутатів, які обираються прямим загальним голосуванням громадян країн-членів ЄС за встановленою квотою
Брюссель, Люксембург та Страсбург

Економічна і соціальна рада

Консультативний орган.

Складається з 344 чол., які призначаються на 4 роки урядами країн-членів ЄС за встановленою квотою

Суд ЄС

Складається з 27 (14) суддів і 8 (далі – 11) генеральних адвокатів, які призначаються урядами країн-членів ЄС на 6 років
Люксембург

Комітет представників регіонів

Контролює регіональну політику, захист навколишнього середовища, освіту, транспорт
350 членів, які обираються голосуванням в регіонах

Лісабонський договір

Зовнішня політика і внутрішня безпека, питання функціонування митного союзу, внутрішнього ринку, монетарної політики країн зони євро, укладення міжнародних договорів – **виключне право Союзу**.

Спільна компетенція – функціонування внутрішнього ринку, соціальна політика, економічна, соціальна та регіональна політика згуртування, сільське господарство та рибальство, проблеми оточуючого середовища, захист споживачів, транспорт, енергетика, простір свободи, безпеки та правопорядку, проблеми здоров'я населення, дослідження, технологічне співробітництво, розвиток співробітництва та гуманітарної допомоги, координація питань зайнятості та соціальної політики в країнах-членах.

Підтримка Союзом держав-членів - захист здоров'я населення, промисловість, культура, туризм, освіта, проблеми молоді та спорту.

Рішення по проблемних питаннях (податки, соціальна безпека, зовнішня політика, політика безпеки, співробітництво в галузі охорони правопорядку, місця в інституціях ЄС) приймаються одноголосно, інші – кваліфікованою більшістю (255 голосів в Раді, або 73,9% його членів, одночасно 14 з 27 країн членів та 62% його населення – за договором Ніцци)

Етапи розширення ЄС у економічному вимірі

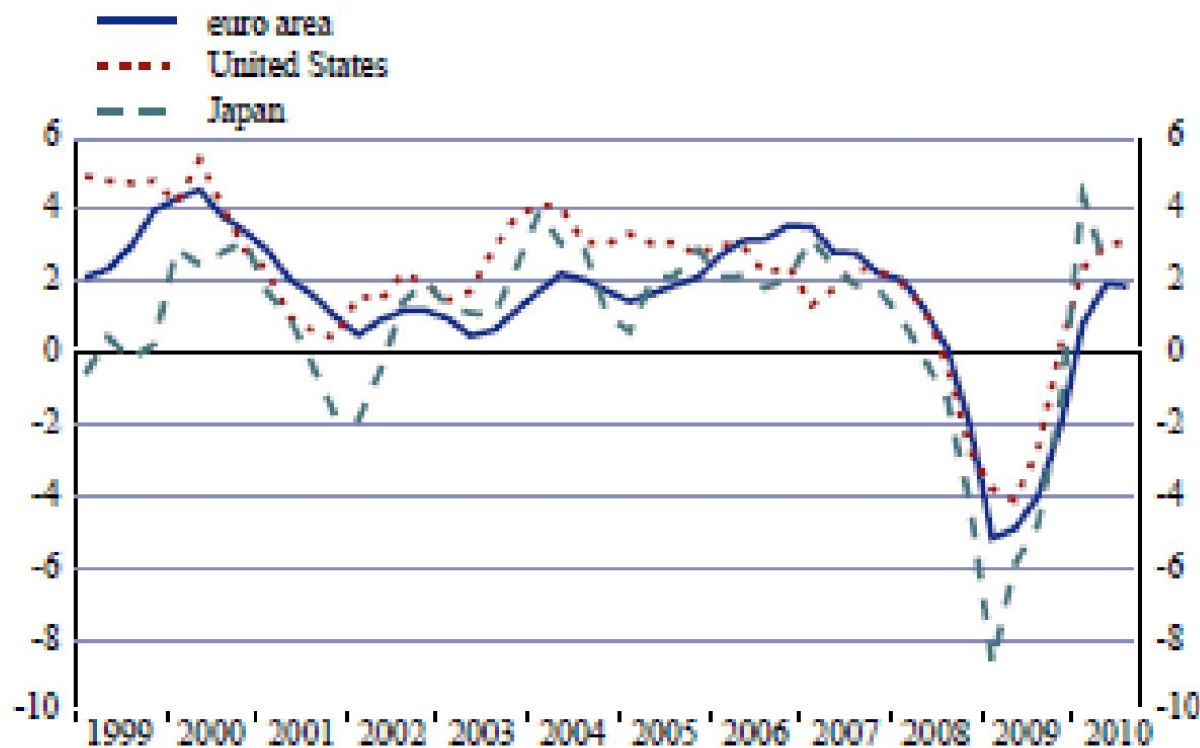
Етапи розширення	Збільшення території, %	Збільшення чисельності населення, %	Зростання ВВП, %	Зміни ВВП на душу населення, %	Середній обсяг ВВП на душу населення (ЄС-6= 100%)
ЄС-9 / ЄС-6	31	32	29	-3	97
ЄС-12 / ЄС-9	48	22	15	-6	91
ЄС-15 / ЄС-12	43	11	8	-3	89
ЄС-27 / ЄС-15	34	29	9	-16	75

Сучасні позиції ЄС в глобальній економіці, за даними ЄЦБ (2009)

Індикатор	ЄС-27 (ЄС-16)	США	Японія
Населення (млн)	500,4 (329,1)	307,5	127,7
ВВП (трлн. євро, за ПКС)	12,6 (9,0)	11,3	3,3
ВВП, на душу населення (євро, за ПКС)	25 100 (27 200)	36 900	26 000
Продуктивність праці, ЄС-16=100 (за ПКС) за ВВП на 1 зайнятого	91,7 (100,0)	129,4	85,3
Зайнятість, %	71,1 (71,5)	74,6	74,0
Питома вага експорту\імпорту у ВВП	13,4 (19,7) \13,6 (18,9)	11,1 \ 13,8	13,3 \ 12,8

Динаміка основних показників ЄС

	2005	2006	2007	2008	2009
Population (thousands, annual average)	313,968.12	315,654.52	319,548.00	322,502.93	329,107.93
GDP (EUR billions)	8,065.15	8,465.19	8,942.93	9,186.94	8,963.01
GDP per capita (EUR)	25,688	26,818	27,986	28,486	27,234
HICP (annual percentage changes)	2.19	2.18	2.14	3.28	0.29

Приріст ВВП

Політики ЄС

горизонтальні політики

- регіонального та локального розвитку
- соціальна
- податкова
- конкуренції
- захисту довкілля (екологічна)

секторальні політики

- САП (з 2007р. окремо не виділяється)
- промислова та підприємницька
- дослідницька та технологічна
- енергетична
- транспортна
- рибальства

зовнішні політики

- торговельна
- допомоги з розвитку

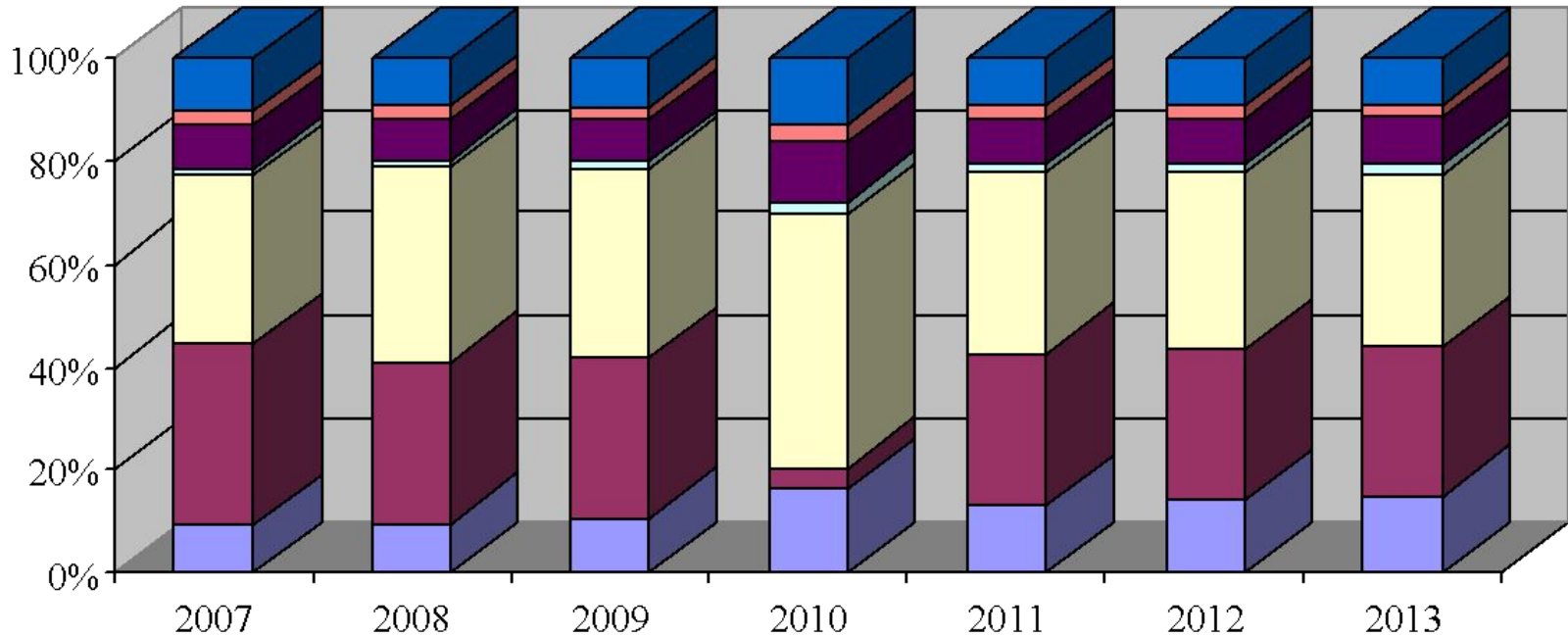
політики щодо громадян

- захисту прав громадян
- інформаційна
- аудіовізуальна
- культурна
- освітня
- охорони здоров'я

Бюджет ЄС

- Власні ресурси після запровадження спільного митного тарифу (стаття 201 ЄЕС)
- Частка податків на додану вартість (ПДВ) – 25% фінансування
- Внески держав-членів (макс. – 1,27% від ВВП) – 75% фінансування
- Основні витрати:
 - аграрна політика;
 - політика регіонального розвитку;
 - політика зближення.
- Управління бюджетом покладене на Єврокомісію.
- Боротьба зі зловживанням та шахрайством (інформаційна система “IRENE”)

Розподіл коштів бюджету ЄС (0,99% ВНД ЄС)

- Інші витрати з забезпечення "стійкого розвитку"
- Адміністративні видатки
- ЄС як глобальний партнер
- Безпека громадян
- Підтримка сільського господарства
- Забезпечення єдності
- Забезпечення міжнародної конкурентоспроможності

Розподіл коштів бюджету ЄС, 2007 – 2013 рр., млн.євро

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1. Устойчивое развитие	58735	61875	64895	67350	69795	72865	75950
1а. Рост конкурентоспособности и занятости	12105	14390	166680	18965	21250	23540	25825
1б. Сплочение, рост и Занятость	46630	47485	48215	48385	48545	49325	50125
1в. Сохранение и управление природными ресурсами	57180	57900	58115	57980	57850	57825	57805
В т.ч. Сельское хозяйство – поддержка рыночных мер и прямые финансовые Выплаты	43500	43673	43354	43034	42714	42506	42293
1г. Гражданство, свобода, безопасность и правосудие	2570	2935	3235	3530	3835	4145	4455
2. ЕС как мировой партнер	11280	12115	12885	13720	14495	15115	15740
3. Административные расходы	3675	3815	3950	4090	4225	4365	4500
4. Компенсации	120	60	60	0	0	0	0
Совокупные обязательственные выплаты	133560	138700	143140	146670	150200	154315	158450
Совокупные платежные выплаты (1+2)	114740	124600	136500	127700	126000	132400	138400

Источник: Towards a new Financial Framework 2007-2013. Brussels, COM(2004) 498 final version of 14 July 2004.

Пріоритети сьомої рамкової програми ЄС на 2007-2013 рр.

1. Енергетика.
2. Навколишнє середовище (в т.ч. зміни клімату).
3. Координація дослідницької роботи.
4. Здоров`я громадян.
5. Їжа, сільське господарство, рибальство, біотехнології.
6. Наноматеріали, нанотехнології та нові наукові галузі.
7. Соціально-економічні та гуманітарні науки.
8. Транспорт (в т.ч. аеронавтика)

Проблеми розвитку ЄС

1. Досягнення гомогенності економічного простору є доволі ефемерною надією «новообранців» в ЄС не тільки в межах найближчих семи років, а й 20–25-ти, адже, як показали розрахунки за моделями державного споживання Барро, проведені у Світовому Банку, виробництво ВВП на душу населення і через 20 років в нових країнах (зокрема в Латвії, Литві, Словаччині, Болгарії та Румунії) буде, за оптимістичнішими прогнозами, в 1,5–2 рази відставати від середнього по ЄС рівня, не кажучи вже про відставання від держав–лідерів Євросоюзу.
2. Флоридизація населення (прогресивне старіння європейських націй) уже у 2010–2015 роках заставить переглянути міграційну політику щодо країн колишнього СРСР, зокрема найближчих сусідів. Якщо такого не відбудеться, то питома вага мігрантів (легальних і нелегальних) з держав «третього світу» буде зростати в арифметичній прогресії, а відтак проблема ідентифікації європейської нації (відтепер уже не обов'язково християнської) стане найбільш актуальною.
3. Формування нових інтеграційних блоків в Азії, таких як АСЕАН-ІІ, акселерований розвиток Китаю та Індії, швидше за все загострить як глобальну конкуренцію, так і паназійську, що вимагатиме від ЄС пошуку нової парадигми розширення і перегляду концепції концентричних кіл уже у 2020–2025 роках.

	Comparison of GDP per capita (EUR thousands)					HICP (annual percentage changes)					Exchange rate vis-à-vis the euro (average for the year)				
	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
Belgium	28.91	30.18	31.55	32.22	31.43	2.53	2.34	1.81	4.49	0.00	-	-	-	-	-
Bulgaria	3.01	3.45	4.03	4.66	4.63	6.04	7.44	7.56	12.01	2.51	1.96	1.96	1.96	1.96	1.96
Czech Republic	9.79	11.07	12.34	14.18	13.05	1.60	2.09	2.95	6.27	0.59	29.78	28.34	27.77	24.95	26.43
Denmark	38.27	40.23	41.67	42.51	40.28	1.69	1.85	1.67	3.62	1.07	7.45	7.46	7.45	7.46	7.45
Germany	27.19	28.25	29.57	30.21	29.28	1.92	1.79	2.28	2.76	0.24	-	-	-	-	-
Estonia	8.30	9.96	11.79	12.01	10.34	4.12	4.45	6.73	10.64	0.24	15.65	15.65	15.65	15.65	15.65
Ireland	39.12	41.69	43.46	40.51	35.77	2.18	2.70	2.87	3.11	-1.70	-	-	-	-	-
Greece	17.55	18.83	20.15	20.97	20.70	3.49	3.31	2.99	4.24	1.35	-	-	-	-	-
Spain	20.94	22.34	23.48	23.87	22.95	3.38	3.57	2.84	4.14	-0.23	-	-	-	-	-
France	27.42	28.50	29.72	30.38	29.57	1.90	1.91	1.61	3.16	0.11	-	-	-	-	-
Italy	24.39	25.20	26.04	26.20	25.24	2.20	2.22	2.04	3.50	0.77	-	-	-	-	-
Cyprus	18.02	18.99	20.35	21.75	21.24	2.05	2.25	2.16	4.39	0.18	0.58	0.58	0.58	-	-
Latvia	5.66	7.01	9.28	10.17	8.22	6.89	6.58	10.05	15.32	3.35	0.70	0.70	0.70	0.70	0.71
Lithuania	6.11	7.06	8.47	9.59	7.98	2.66	3.79	5.80	11.11	4.22	3.45	3.45	3.45	3.45	3.45
Luxembourg	65.15	71.83	78.14	81.21	76.50	3.76	2.97	2.65	4.10	0.02	-	-	-	-	-
Hungary	8.78	8.92	10.02	10.60	9.27	3.49	4.02	7.94	6.05	4.02	248.05	264.26	251.35	251.51	280.33
Malta	11.88	12.63	13.40	13.93	13.92	2.53	2.58	0.71	4.67	1.87	0.43	0.43	0.43	-	-
Netherlands	31.46	33.06	34.91	36.27	34.61	1.50	1.65	1.58	2.21	0.98	-	-	-	-	-
Austria	29.61	31.08	32.77	33.96	32.80	2.11	1.69	2.20	3.23	0.41	-	-	-	-	-
Poland	6.40	7.14	8.16	9.53	8.14	2.19	1.27	2.60	4.19	3.98	4.02	3.90	3.78	3.51	4.33
Portugal	14.57	15.14	15.91	16.20	15.81	2.13	3.05	2.42	2.66	-0.90	-	-	-	-	-
Romania	3.69	4.53	5.79	6.50	5.40	9.08	6.64	4.90	7.93	5.60	3.62	3.53	3.34	3.68	4.24
Slovenia	14.37	15.47	17.12	18.45	17.33	2.47	2.54	3.75	5.55	0.87	239.57	239.60	-	-	-
Slovakia	7.14	8.27	10.17	11.94	11.64	2.80	4.27	1.89	3.93	0.93	38.60	37.23	33.77	31.26	-
Finland	29.99	31.45	33.98	34.75	32.09	0.77	1.28	1.58	3.91	1.64	-	-	-	-	-
Sweden	33.04	35.04	36.94	36.11	31.33	0.82	1.50	1.68	3.35	1.94	9.28	9.25	9.25	9.62	10.62
United Kingdom	30.45	32.16	33.66	29.57	25.30	2.06	2.33	2.33	3.60	2.17	0.68	0.68	0.68	0.80	0.89
Euro area total	25.69	26.82	27.98	28.47	27.21	2.19	2.18	2.14	3.28	0.29	-	-	-	-	-
EU total	23.70	24.89	24.97	25.05	23.55	2.16	2.20	2.29	3.54	0.89	-	-	-	-	-

Порівняння ВВП за ПКС, ЄС-15

Джерело: Євростат та *МВФ

	2005р.	2006р.	2007р.	2007р., у дол.США, за ПКС*
ЄС-27	100	100	100	-
Зона євро	110	110	110	-
Бельгія	119	118	118	34749
Данія	124	123	120	36920
Німеччина	117	116	115	31390
Ірландія	144	147	150	44676
Греція	93	94	95	33004
Іспанія	102	104	106	27914
Франція	111	109	109	31825
Італія	105	103	101	31051
Люксембург	254	267	267	86510
Нідерланди	131	131	131	36937
Австрія	125	124	124	36368
Португалія	77	76	76	22937
Фінляндія	114	115	116	35559
Швеція	120	121	122	34735
Велика Британія	122	120	119	35486

Порівняння ВВП за ПКС, "нові" члени ЄС, % до ЄС-27

	2005р.	2006р.	2007р.	2007р., у дол.США, за ПКС*
ЄС-27	100	100	100	-
Зона євро	110	110	110	-
Болгарія	34	37	37	10022
Чехія	76	77	80	23399
Естонія	61	65	68	19692
Кіпр	91	90	91	29870
Латвія	49	53	55	15806
Литва	53	56	60	16373
Угорщина	63	64	63	20047
Мальта	78	77	77	22239
Польща	51	52	53	15149
Румунія	35	38	41	10125
Словенія	87	88	89	24571
Словаччина	60	64	67	17913

Порівняння ВВП за ПКС, найближчі до ЄС країни

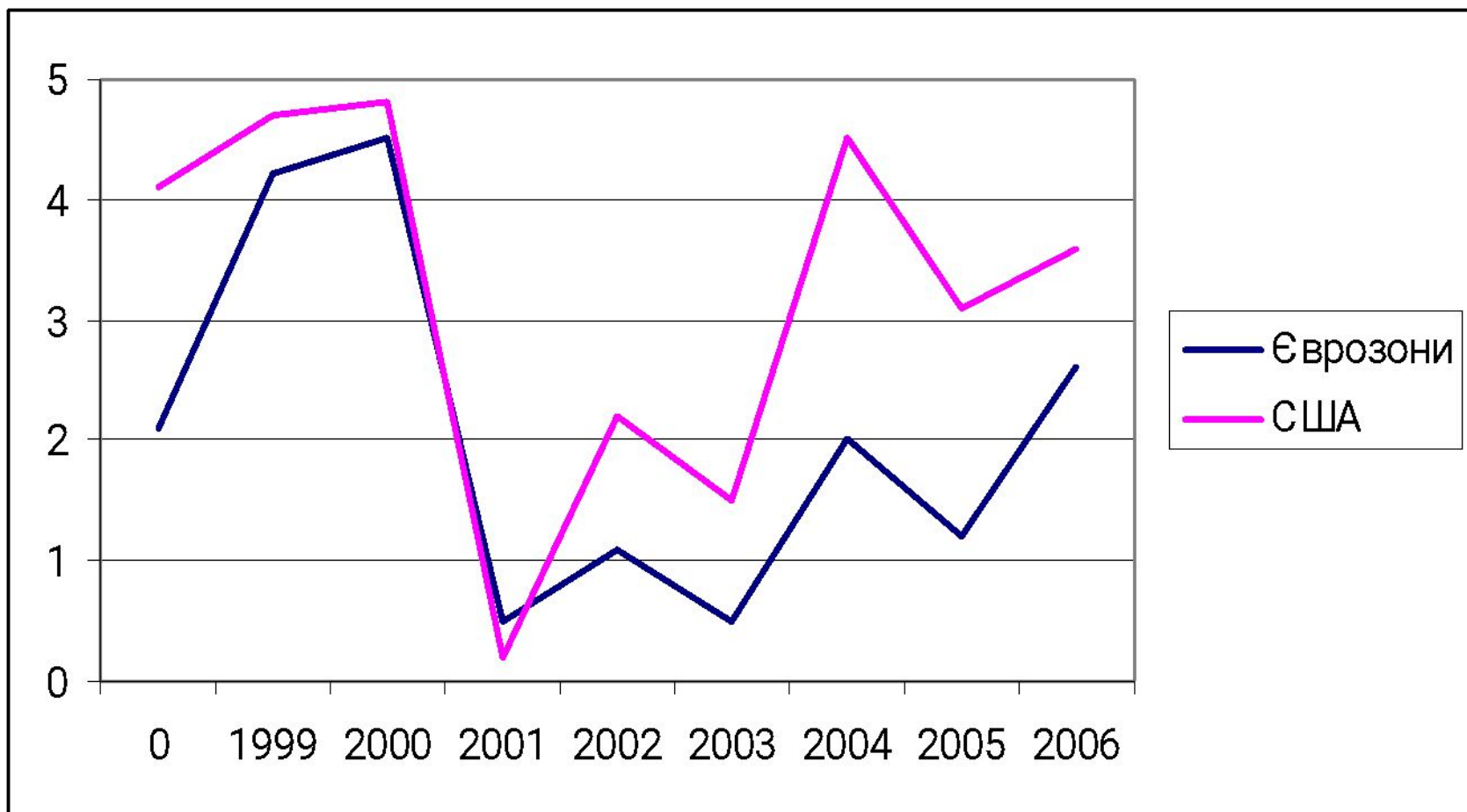
	2005р.	2006р.	2007р.	2007р., у дол.США, за ПКС*
ЄС-27	100	100	100	-
Зона євро	110	110	110	-
<i>Країни-кандидати</i>				
Хорватія	50	52	54	14523
Македонія	28	29	30	9680
Туреччина	40	43	44	9240
<i>Країни Європейського економічного простору</i>				
Ісландія	130	124	119	40112
Норвегія	176	184	179	56000
Швейцарія	133	136	137	38706
<i>Потенційні кандидати</i>				
Албанія	22	23	24	5728
Боснія і Герцеговина	25	27	29	9253
Чорногорія	31	35	41	-
Сербія	32	33	33	-
Україна	-	-	-	7832

Суперечності соціально-економічного розвитку ЄС

«*Соціальний демпінг*», як його нерідко називають в Європі, найбільш рельєфно проявив себе у таких сферах:

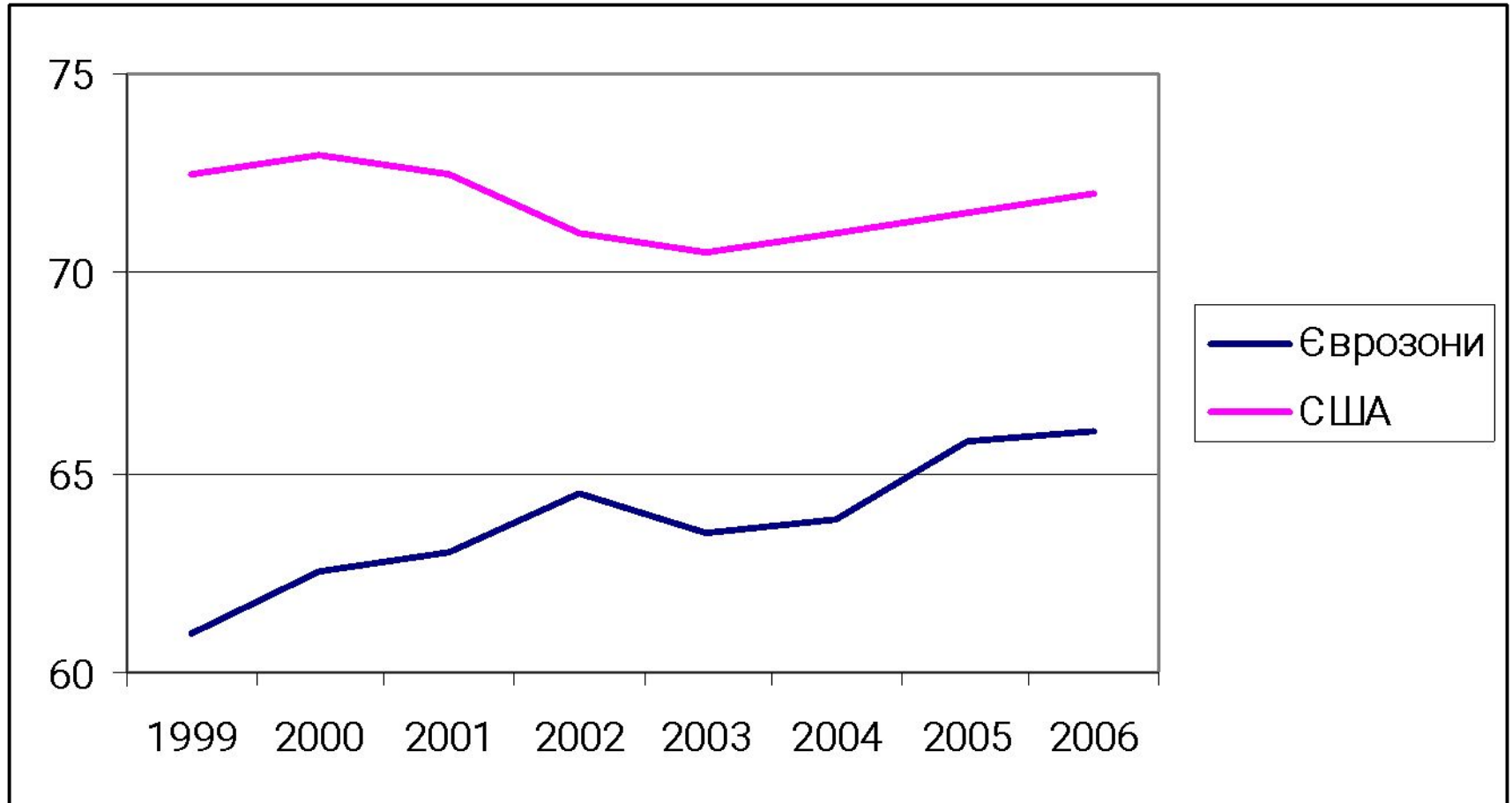
- доволі високому рівні середньої заробітної плати (від 30 євро за годину в Швеції та Данії до 10 євро в Португалії та 3–5 євро в нових членах ЄС);
- високому рівні оподаткування (до 60% у скандинавських країнах), який нівелює різницю у реальних доходах населення;
- більш низьких (за винятком Фінляндії і деяких інших країн Північної Європи) показниках країнової конкурентоспроможності (макро- і мікрорівень);
- суттєвій різниці в інноваційному рівні розвитку економік ЄС та США і Японії (незважаючи на всю амбітність Лісабонської стратегії (2000 р.), вона навряд чи буде реалізована повною мірою у 2010 році, адже ефективність витрат на НДДКР в ЄС й зараз значно відрізняється від США);
- негативний баланс інвестицій в країнах–лідерах ЄС, який зумовлений значними обсягами їх відпливу через високу дорожнечу робочої сили, страйки (Франція), обтяжливий «соціальний пакет», що прийнятий в окремих країнах, дуже високі норми захисту прав працівників, що значно обмежують ведення підприємництва;
- високі екологічні стандарти, які, з одного боку, суттєво впливають на якість життя, значно покращуючи його, з другого – відлякують потенційних інвесторів, особливо американських. Основні суперечності відносяться до трикутника: високі податки → високі соціальні гарантії → низька ділова активність та відплив інвестицій за кордон.

Порівняння ВВП ЄС та США, %

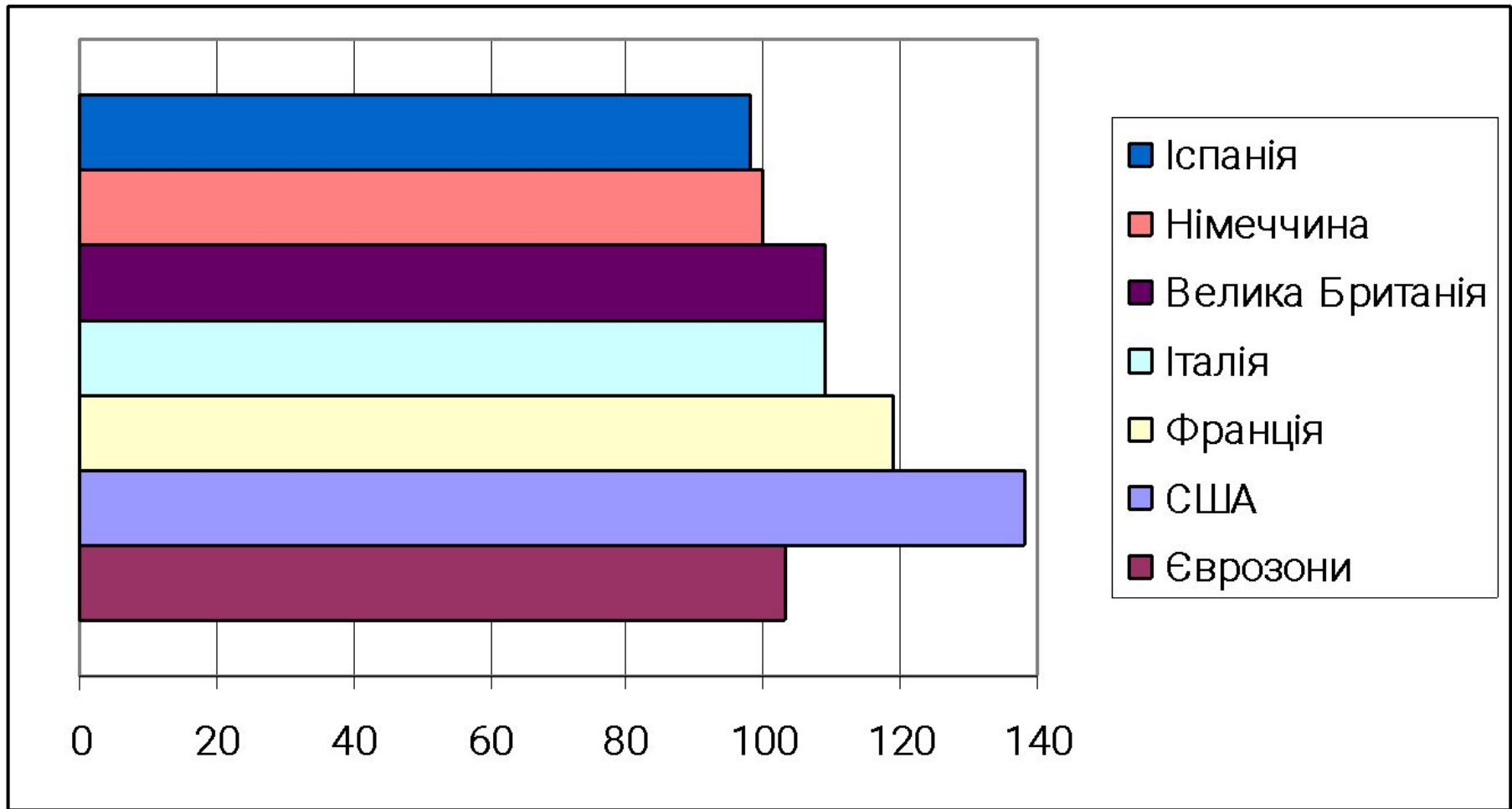
Рівень зайнятості населення в ЄС та США Parker G.,

Atkins R. Eurozone «reaping benefits on reform» // Financial Times. – 2006. – September 29. – P. 3.

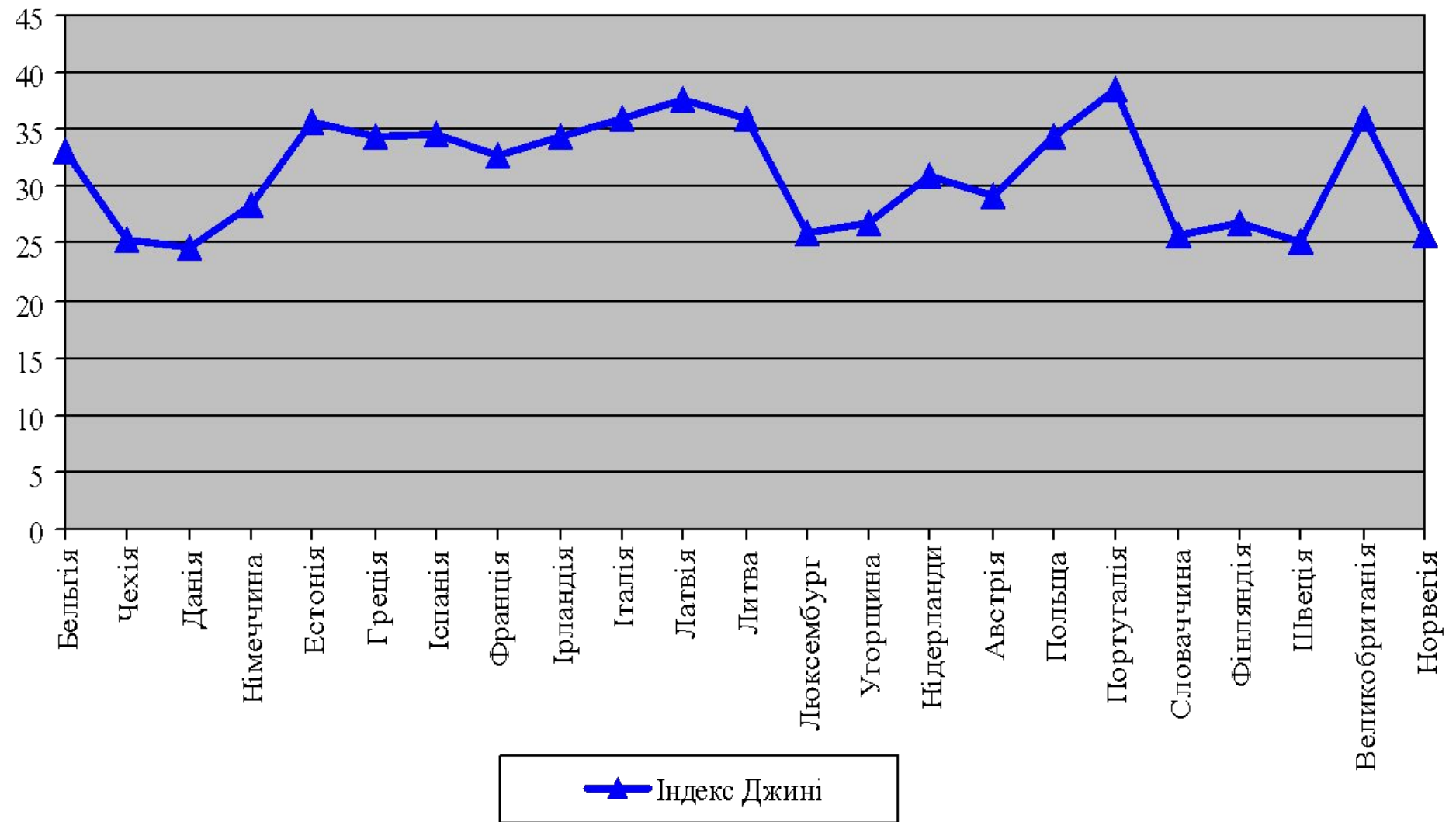

Стандартизований рівень безробіття (standardised unemployment rate) - за другий квартал 2006 року ідентифікувалася цифрою у 7,9% у межах Європейського Монетарного Союзу та 4,5% в США (за іншими оцінками, цей показник не перевищував 3,5%).

Продуктивність праці на одного працюючого, 2007

Індекс Джині країн ЄС

Документ Європейської Комісії «Ширша Європа – сусідство» (2003)

Нове бачення Європи (2003):

- 1. Створення Спільного європейського економічного простору – *Common European Economic Space*
- 2. Розвиток торговельних зв'язків та ринків
- 3. Реалізація спільних інтересів у соціальній, культурній та регіональній кооперації
- 4. Кооперація у спільній безпековій політиці
- 5. Інтеграція транспортних, енергетичних та телекомунікаційних мереж
- 6. Нові інструменти для сприймання інвесторами
- 7. Підтримка інтеграції до Глобальної Торгової Системи

Спільний європейський економічний простір: Євросоюз, держави Європи – Білорусь, Молдова, Україна, які відтепер мають доволі тенденційну назву *Нові західні незалежні держави* та Російська Федерація; країни Північної Африки – Алжир, Єгипет, Марокко, Туніс, Сирія; Близького Сходу – Йорданія, Ліван, Палестина* та Російська Федерація; країни Північної Африки – Алжир, Єгипет, Марокко, Туніс, Сирія; Близького Сходу – Йорданія, Ліван, Палестина*, Сирія, Ізраїль. Трохи пізніше до цього списку було включено ще й три країни Закавказзя – Вірменію, Грузію, Азербайджан, а щодо майбутнього багатьох балканських країн, які не потрапили до цього списку, то комісарам ЄС у 2003–2004 роках довелося давати окремі пояснення, мотивуючи це тим, що вони все одно увійдуть з часом до Євросоюзу, як тільки-но будуть готові до цього, імплементувавши всі положення «Спільного доробку», який вже зараз налічує близько 80000 сторінок. Подібними були пояснення керівництва Євросоюзу й для Туреччини, яка в цілому прагне вступити до ЄС, перебуває в статусі асоційованого члена вже не один десяток років, проте реально буде позбавлена можливості увійти до цього інтеграційного угруповання упродовж наступної європейської «семирічки» (2007–2013 рр.)**.

6. Особливості інтеграції в Північній Америці

По-перше, Північноамериканська зона вільної торгівлі має континентальні масштаби. На торгівлю між учасниками припадає майже 51% ЗТО країн, 18% та 20% - на країни Європи та Азії.

По-друге, країни, існує чималий розрив у рівнях економічного розвитку країн-членів, що ускладнює створення єдиного господарського комплексу. Наприклад, обсяг ВВП у 1996 р. склав (у млрд. дол.) у США - 6785, у Канаді - 607, у Мексиці - 608. **Конвергенція США та Канади** за ВВП на душу населення, продуктивністю праці, рівнем інфляції та зайнятості; Мексика значно відстає і від США, і від Канади.

По-третьє, має яскраво виражений центр – США: світовий лідер з величезним науково-технічним, технологічним потенціалом та конкурентоспроможною економікою.

По-четверте, угода має широкомасштабний характер: вона охоплює виробничу сферу, міжнародну торгівлю, фінансові відносини між країнами, інвестиційну діяльність, розширює вільний рух капіталів, необмежений вивіз прибутків і доходів, поглиблює лібералізацію взаємної торгівлі, регулює порядок міграції робочої сили тощо.

Особливості інтеграції в Північній Америці

По-н'яте, країни-члени НАФТА є водночас і атлантичними, і тихоокеанськими, вони майже рівновіддалені від двох інших потужних світових економічних регіонів – Західної Європи та Азійсько-Тихоокеанського регіону.

У НАФТА слабо розвинуті мережі органів міжнаціонального регулювання (**Структура**: Комісія з вільної торгівлі та секретаріат) і цілком відсутні органи наднаціонального регулювання.

До 2010 р. планувалося утворити у NAFTA загальний ринок.

Існування міжконтинентальної інтеграції – SAFTA (NAFTA + MERCOSUR), АТЕС (АРЕС).

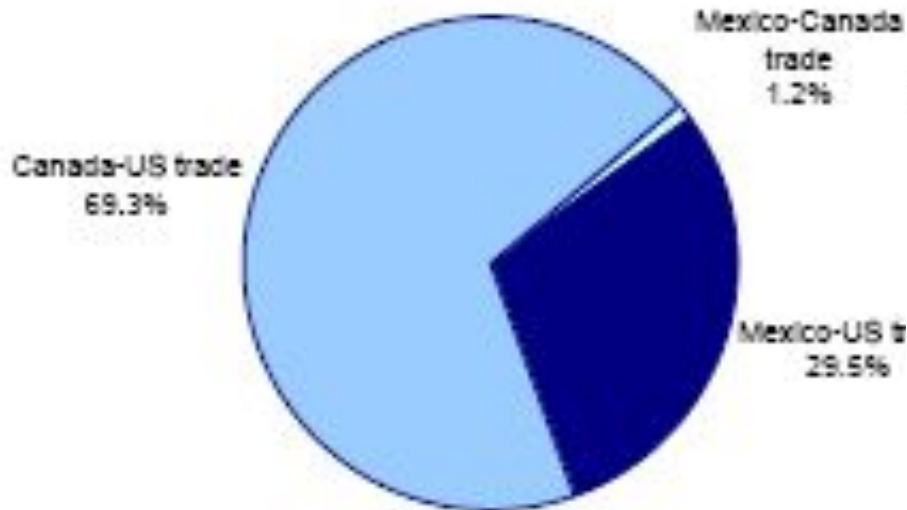
Один з напрямів розвитку: GAFTA з країнами MERCOSUR та Андського пакту – зараз доволі проблематичний

Масштаби внутрішньоторговельних відносин в межах НАФТА, у % і млн.дол. США

1993

(Total trilateral trade of US\$68,750 million)

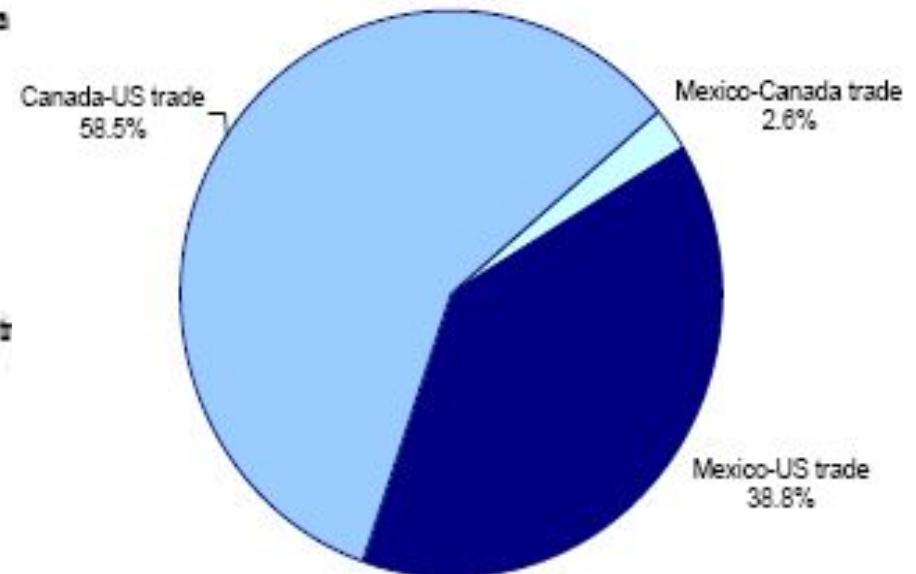
Сукупні обсяги трьохсторонньої торгівлі, **68 750** млн.дол.

Сукупні обсяги трьохсторонньої торгівлі, **232 393** млн.дол

2008

(Total trilateral trade of US\$232,392 million)

Окремі соціально-економічні показники інтеграційного розвитку в межах НАФТА

- З 1990 до 2005 р. сукупні обсяги міжнародної торгівлі країн блоку зросли з 297 до 810 млрд. дол. США;
- Щоденні обсяги торгівлі становлять 2,2 млрд. дол.;
- Канада і Мексика є найбільшими ринками збуту для товарів зі США;
- За останні 12 років було досягнуто балансу у торгівлі сільськогосподарськими товарами між США та Мексикою (з США до Мексики зріс до 5,7 млрд. дол., експорт Мексики до США – до 5,6 млрд. дол.)

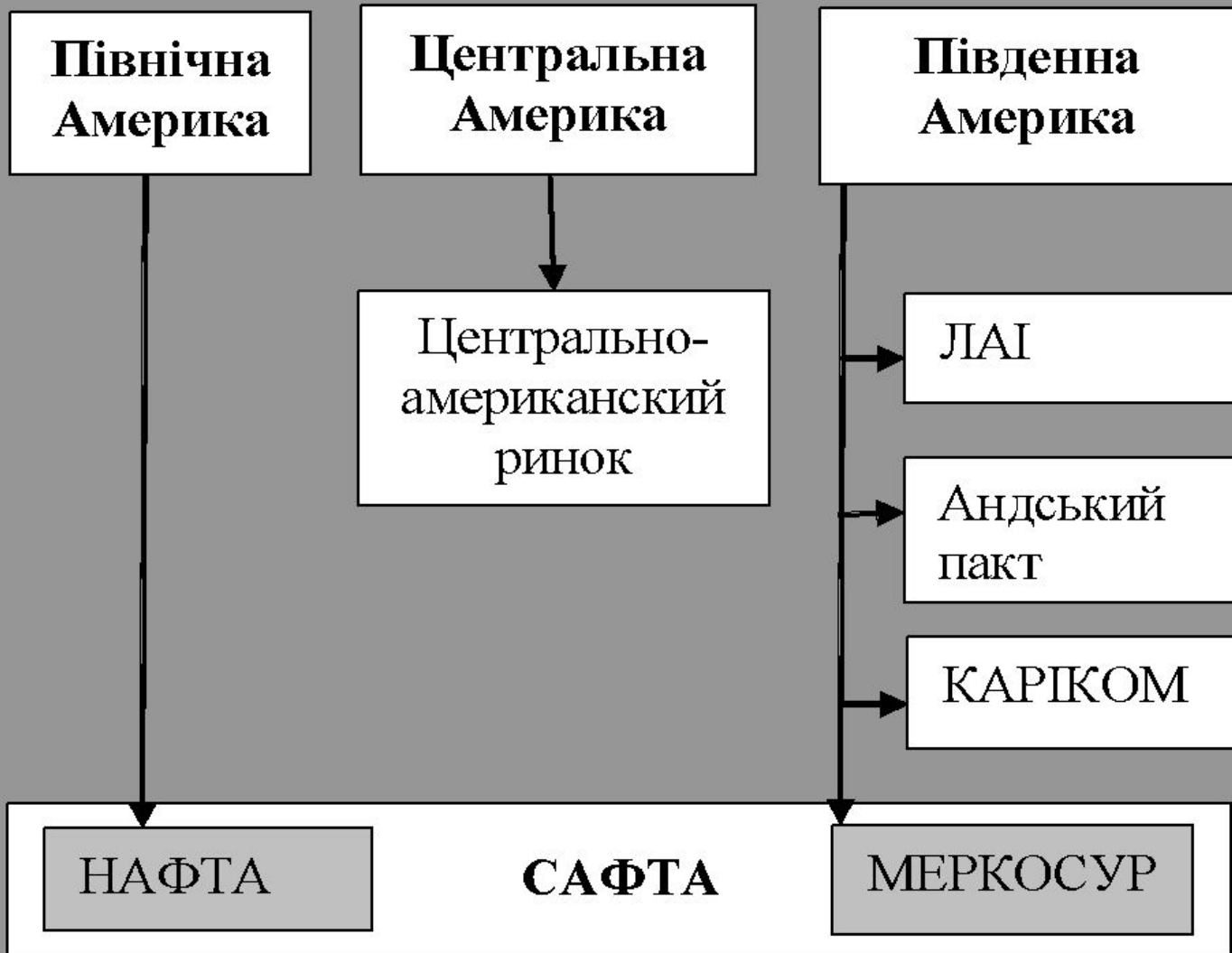
7. Особливості інтеграційних процесів у країнах Латинської Америки

- Значно більш слабка регіоналізація торгівлі: 26% торгівельних потоків припадає на країни регіону, 25% - на НАФТА, по 20% - на країни Азії та Європи
- Супроводжується політикою “індустріалізації”, що базувалась на розвитку імпортозаміщуючих галузей;
- Країни укладали міждержавні угоди, в яких базисом був принцип взаємної спеціалізації, тобто промислове заміщення і доповнення економік країн, що призвело до нарощення політики протекціонізму;
- Спроби обмежити вплив ТНК (Андська співдружність – 15% капіталу іноземних фірм має належати державі, вивозити можна не більше 14% зареєстрованих інвестицій);
- Значні політичні зусилля та протидія впливу США;
- Домінують три моделі міжнародної економічної інтеграції: спільний ринок, зона вільної торгівлі, модель часткових економічних преференцій;
- Наявність міжконтинентальної інтеграції – ЗВТ МЕРКОСУР-Ізраїль, ТАФТА, САФТА.

Найбільші регіональні блоки у Латинській Америці

- Спільний ринок країн Південного Конусу (**МЕРКОСУР**), березень 1991р. (Бразилія, Аргентина, Парагвай, Уругвай, Венесуела), митний союз; 75% ВВП Південної Америки;
- Андська група (Андський пакт, або Картахенська угода), 1969р. (Болівія, Перу, Еквадор, Колумбія); спільний ринок – за документами
- UNASUR, 2004 – МЕРКОСУР, Андський пакт, Чилі, Гайана, Суринам
- Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (**ЛАВТ**), 1960-1980рр., у **1980р.** – замінено на Латиноамериканську інтеграцію (MERCOSUR, Андський пакт, Чилі, Мексика);
- Центральноамериканський спільний ринок (**ЦАСР**), 1960р. (Коста-Ріка, Нікарагуа, Сальвадор, Гондурас, Гватемала); Спільний ринок
- Співтовариство і спільний ринок країн Карибського басейну (**КАРІКОМ**), 1973р. (Антигуа і Барбуда, Багамські острови, Барбадос, Беліз, Домініка, Гренада, Гайана, Монтсерра, Сент-Христофер і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадини, Тринідад і Тобаго, Ямайка);

Американський континентальний ринок (ФТАА)

Карибський спільний ринок (КАРІКОМ, Caribbean Single Market & Economy)

- Найбільш стійке інтеграційне угруповання регіону, створене у 1973р. На основі договору підписаного у Тринідад і Тобаго;
- Включає **16 країн** Карибського басейну: Антигуа і Барбуда, Багамські острови, Барбадос, Беліз, Домініка, Гренада, Гайана, Монтсерра, Сент-Христофер і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадини, Тринідад і Тобаго, Ямайка.
- Заснований на базі зони вільної торгівлі, яка існувала з 1965-1973рр.;
- Складається з субрегіональних відділень, де найрозвинутішим вважається Карибський загальний ринок в рамках країн Антигуа, Барбадос, Гайана, Тринідад і Тобаго, Ямайка;
- В межах загального ринку повністю ліквідовані торгові обмеження, затверджений єдиний митний тариф щодо товарів третіх країн;
- Третину взаємної торгівлі складають нафтопродукти;

- **1995 рік** — вільне переміщення громадян, скасування паспортного режиму.
- **У 1989 році** в рамках КАРІКОМ було прийнято рішення використовувати єдину Гармонізовану систему опису і кодування товарів для цілей тарифної класифікації.
- **1 січня 1991 р.** країни КАРІКОМ (за винятком держав Монтсеррат, Сент-Кітс і Невіс, Антигуа і Барбуда, Сент-Люсія) встановили єдині ставки ввізного мита на товари, що ввозяться з країн, які не є членами КАРІКОМ: такі єдині ставки встановлені стосовно промислової продукції, щодо інших товарів окремі держави встановлюють ставки мита самостійно.
- Ставки ввізного мита на різні товари відрізняються (від 5 до 40 %).
- Найбільш високими ставками митами обкладаються товари, аналогічні тим, які виробляються на території КАРІКОМ у достатніх кількостях.
- Готова і «проміжна» продукція обкладаються ввізним митом за нижчими ставками.
- Існують проекти об'єднання НАФТА і МЕРКОСУР та НАФТА і КАРІКОМ

Спільний ринок Південної Америки (МЕРКОСУР)

- В нього входять [Аргентина](#) В нього входять Аргентина, [Бразилія](#) В нього входять Аргентина, Бразилія, [Парагвай](#) В нього входять Аргентина, Бразилія, Парагвай, [Уругвай](#) В нього входять Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай, [Венесуела](#)
- Асоційовані члени — [Чилі](#) Асоційовані члени — Чилі, [Болівія](#) Асоційовані члени — Чилі, Болівія, Перу, [Колумбія](#) Асоційовані члени — Чилі, Болівія, Перу, Колумбія, [Еквадор](#).
- Спостерігач – Мексика.
- Охоплює територію в 12 мільйонів кв. км. з населенням 200 мільйонів осіб і сумарним обсягом ВВП близько 1 трлн. доларів США.
- Це майже 60% території Латинської Америки, 46% її населення і близько 50% ВВП.
- Першим кроком до створення Об'єднаного Ринку стала угода про вільну торгівлю, яку підписали Аргентина і Бразилія в 1986 р.
- У 1990 р. до цієї угоди приєдналися Парагвай і Уругвай.
- Основним принципом діяльності вищих органів є консенсус.
- З 1 січня 1995 року відповідно до Оуро-Претських угоди, підписаних у 1994 р. перейшов від зони вільної торгівлі до митного союзу.

8. Особливості інтеграції в Азійсько – Тихоокеанському регіоні

- 1. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН)** - Індонезія, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Філіппіни, Бруней (1984), В'єтнам (1997), Лаос і М'янма (1997), Камбоджа (1999), **зона вільної торгівлі**
- 2. Організація Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС) – з 1989 р.** Австралія, Бруней-Дурасалам, В'єтнам 1998, Гонконг 1991, Індонезія, КНР 1991, Канада, Малайзія, Мексика 1993, Нова Зеландія, Папуа Нова Гвінея 1993, Перу 1998, Республіка Корея, Сінгапур, США, Таїланд, Тайвань 1991, Філіппіни, Чилі 1994, Японія, РФ 1998. **З 2011 р. – ЗВТ для розвинених країн, з 2020 – для всіх країн. Індія та Монголія - заявки**
- 3. Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (СААРК): зона вільно торгівлі** (Афганістан, Бангладеш, Бутан, Індія, Мальдіви, Непал, Пакістан, Шрі-Ланка)
- 4. Австралійсько-Новозеландська зона вільної торгівлі ANZCERTA,**
- 5. Південно-Тихоокеанський форум (ПТФ),**
- 6. Тихоокеанська економічна рада (ТЕР);**
- 7. Інтеграційні союзи арабських країн: Ліга арабських країн (22 країни, 1998 р. – 18 утворили Арабську зону вільної торгівлі - АФТА), Союз країн арабського Магрибу, Рада співробітництва арабських країн Перської затоки.**

Особливості інтеграції в АТР

Особливості:

Зорієнтованість країн регіону у торгівлі на розширення субрегіональних зв'язків – 52% торговельного обороту припадає на регіон, приблизно по 17-18% - на Північну Америку та Європу;

В інтеграцію включені як розвинені країни, так і держави, що розвиваються, що мають різний рівень економічного розвитку;

Повільний розвиток в основному торговельної інтеграції, різноспрямована, згори донизу, і знизу догори;

Інтеграція протікає на регіональному рівні й великою мірою на рівні окремих субрегіонів (в АСЕАН – група 6, група 4 (В'єтнам, Камбоджа, Лаос, М'янма)); взаємодія В'єтнаму з Сінгапуром та Малайзією; утворення у 2010 р. ЗВТ КНР-АСЕАН (1,9 млрд.осіб.; ВВП 6 трлн.дол., ЗТО 4,5 трлн.дол.); утворення зон вільної торгівлі Індія-АСЕАН (охоплює торгівлю товарами), Республіка Корея-АСЕАН (з 2007 р., у 2009 – інвестиції), АСЕАН-Австралія-Нова Зеландія, АСЕАН-Японія (Всеосяжне економічне партнерство з 1.01.2008 р.), Нова Зеландія-КНР;

Початок переговорів про “Всеосяжне регіональне економічне партнерство” у 2013 р. (АСЕАН, КНР, Японія, Республіка Корея, Індія, Австралія, Нова Зеландія) – сформовано робочі групи з питань торгівлі товарами та послугами, інвестицій, функціонування АСУ (Азійської розрахункової одиниці).

Асоціація країн Південно-Східної Азії

Association of Southeast Asian Nations, <http://www.aseansec.org>

Рік створення: 9 серпня 1967 року (на основі Бангкокської декларації)

Країни – учасники: Індонезія, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Філіппіни, Бруней (1984), В'єтнам (1997), Лаос і М'янма (1997), Камбоджа (1999)

ВВП: більше 737 млрд. доларів США.

Спостерігачі: Папуа-Нова Гвінея

Діє у формі **зони вільної торгівлі** з 28 січня 1992 року;

Мета - прискорення економічного розвитку та соціального прогресу в країнах-учасницях, захист миру та стабільності в регіоні, а також надання змоги країнам-учасницям змоги мирного вирішення спірних питань (взаємодія в галузі безпеки, соціально-культурної та економічної інтеграції).

Митні ставки в регіоні мають розмір 0-5%

Ставилася мета до 2010 р. обнулити митні ставки між 6-ма старими країнами-членами, до 2015 р. – завершити процес та побудувати повноцінний митний союз;

Встановлено мету - у **2015** році перейти до форми економічного союзу;

Об'єднує понад 560 млн. людей, обсяг торгівлі перевище 1,5 трлн. доларів США;

Роль конституції виконує **Хартія АСЕАН** (підписана у листопаді **2007** року).

Ключові економічні індикатори країн-учасниць АСЕАН

Country	Gross domestic product ^{2/} at current prices	Gross domestic product per capita at current prices	International merchandise trade ^{5/}			Foreign direct investments infow ^{4/}	
			Exports	Imports	Total trade		
	US\$ million	US\$ ^{2/}	US\$ million	US\$ million	US\$ million	US\$ million	US\$ million
	2009	2009	2009	2009	2009	2009	2010 ^{1/}
Brunei Darussalam	10 758,6	26 486,0	7 168,6	2 399,6	9 568,2	369,7	247,9
Cambodia	10 359,2	692,6	4 985,8	3 900,9	8 886,7	530,2	313,5
Indonesia	546 864,6	2 363,6	116 510,0	96 829,2	213 339,2	4 876,8	6 243,9
Lao PDR	5 579,2	910,5	1 237,2	1 725,0	2 962,1	318,6	100,6
Malaysia	193 107,7	6 822,0	156 890,9	123 330,5	280 221,4	1 381,0	3 313,0
Myanmar	24 972,8	419,5	6 341,5	3 849,9	10 191,3	578,6	n.a
The Philippines	161 357,6	1 749,6	38 334,7	45 533,9	83 868,6	1 948,0	732,0
Singapore	182 701,7	36 631,2	269 832,5	245 784,7	515 617,1	16 808,9	17 341,0
Thailand	264 322,8	3 950,8	152 497,2	133 769,6	286 266,8	4 975,6	3 511,8
Viet Nam	96 317,1	1 119,6	56 691,0	69 230,9	125 921,9	7 600,0	4 310,0
ASEAN	1 496 341,3	2 532,5	810 489,2	726 354,1	1 536 843,3	39 387,3	36 113,6

Назва країни	Загальна площа	Населення	ВВП в поточних цінах	Сукупні обсяги взаємної торгівлі товарами	Прямі іноземні інвестиції
	<i>Кв. км</i>	Тис.осіб	Млн.дол.США	Млн.дол.США	Млн.дол.США
	2007	2007	2007	2006	2006
Бруней	5 765	396	12 317	9 108	433
Камбоджа	181 035	14 475	8 662	6 437	483
Індонезія	1 890 754	224 905	431 717	161 864	5 556
Лаос	236 800	5 608	4 128	990	187
Малайзія	330 252	27 174	186 960	285 543	6 060
М'янма	676 577	58 605	12 633	5 630	143
Філіппіни	300 000	88 875	146 895	99 183	2 345
Сінгапур	704	4 589	161 547	510 089	24 055
Таїланд	513 120	65 694	245 702	248 688	10 756
В'єтнам	329 315	85 205	71 292	77 270	2 360
АСЕАН	4 464 322	574 525	1 281 854	1 404 806	52 379

Найбільші торговельні партнери АСЕАН у 2009 р. , у млн.дол.США

Trade partner country/region ^{1/}	Value			Share to total ASEAN trade		
	Exports	Imports	Total trade	Exports	Imports	Total trade
ASEAN	199 587,3	176 620,1	376 207,3	24,6	24,3	24,5
China	81 591,0	96 594,3	178 185,4	10,1	13,3	11,6
European Union-27	92 990,9	78 795,0	171 785,9	11,5	10,8	11,2
Japan	78 068,6	82 795,1	160 863,7	9,6	11,4	10,5
USA	82 201,8	67 370,3	149 572,1	10,1	9,3	9,7
Republic of Korea	34 292,9	40 447,4	74 740,3	4,2	5,6	4,9
Hong Kong	56 696,7	11 218,6	67 915,2	7,0	1,5	4,4
Australia	29 039,3	14 810,8	43 850,1	3,6	2,0	2,9
India	26 520,3	12 595,5	39 115,8	3,3	1,7	2,5
United Arab Emirates	10 569,5	13 797,0	24 366,5	1,3	1,9	1,6
Total top ten trade partner countries	691 558,3	595 044,0	1 286 602,3	85,3	81,9	83,7
Others ^{2/}	118 930,9	131 310,1	250 241,0	14,7	18,1	16,3
Total	810 489,2	726 354,1	1 536 843,3	100,0	100,0	100,0

Найбільші товарні групи: електричні машини, устаткування та комплектуючі – 22% (вкл. аудіо, відео та ТВ); паливно-енергетичні товари, продукти їх переробки – 16%; ядерні реактори, устаткування для теплоенергетики та їх комплектуючі, продукція машинобудування та механічні пристрої – 14%.

Лідери ПІІ в країни-учасники АСЕАН у 2007-2009 рр., млн.дол.США

Country/region ^{1/}	Value			
	2007	2008	2009	2007-2009
European Union (EU)-25	17 765,5	9 520,1	7 297,2	34 582,8
ASEAN	9 682,0	10 461,5	4 428,9	24 572,4
Japan	8 828,7	4 657,8	5 308,4	18 794,9
USA	8 067,6	5 132,6	3 357,7	16 557,9
Cayman Island	1 595,4	4 605,4	3 015,2	9 216,0
Republic of Korea	2 715,5	1 583,5	1 421,8	5 720,8
China	1 684,3	2 109,5	1 509,5	5 303,3
Hong Kong	1 495,6	1 447,3	1 582,1	4 525,0
Bermuda	3 259,2	58,6	1 164,4	4 482,2
Taiwan (ROC)	784,8	1 745,1	687,9	3 217,8
Total top ten sources	55 878,6	41 321,6	29 773,1	126 973,3
Others ^{2/}	18 516,7	8 178,3	9 849,9	36 544,8
Total FDI inflow to ASEAN	74 395,3	49 499,8	39 623,0	163 518,1

Лева частка (90%) ПІІ в регіон припадає на Індонезію, Малайзію, Таїланд, Філіппіни та Сінгапур

АТЕС, <http://www.apec.org>

Є форумом держав регіону, має консультативний статус.

Органи: ділова консультативна рада, комітет з торгівлі та інвестицій, економічний та адміністративний комітети

Основна мета АТЕС:

- шляхом об'єднання країн у даному угрупованні стимулювати взаємне співробітництво в різноманітних сферах: на ринку товарів і капіталів, у сфері транспорту, енергетики й ін;
- утворення зони вільної торгівлі до 2020 р., а всі необхідні умови для цього повинні бути забезпечені промислово розвиненими країнами об'єднання до 2010 р.;
- співпраця із питань освоєння океану та забезпечення ресурсами;
- розвиток промисловості;
- удосконалення економічної співпраці;
- прискорення взаємних капіталовкладень;
- вивчення і розв'язання валютних проблем та удосконалення валютного ринку тощо.

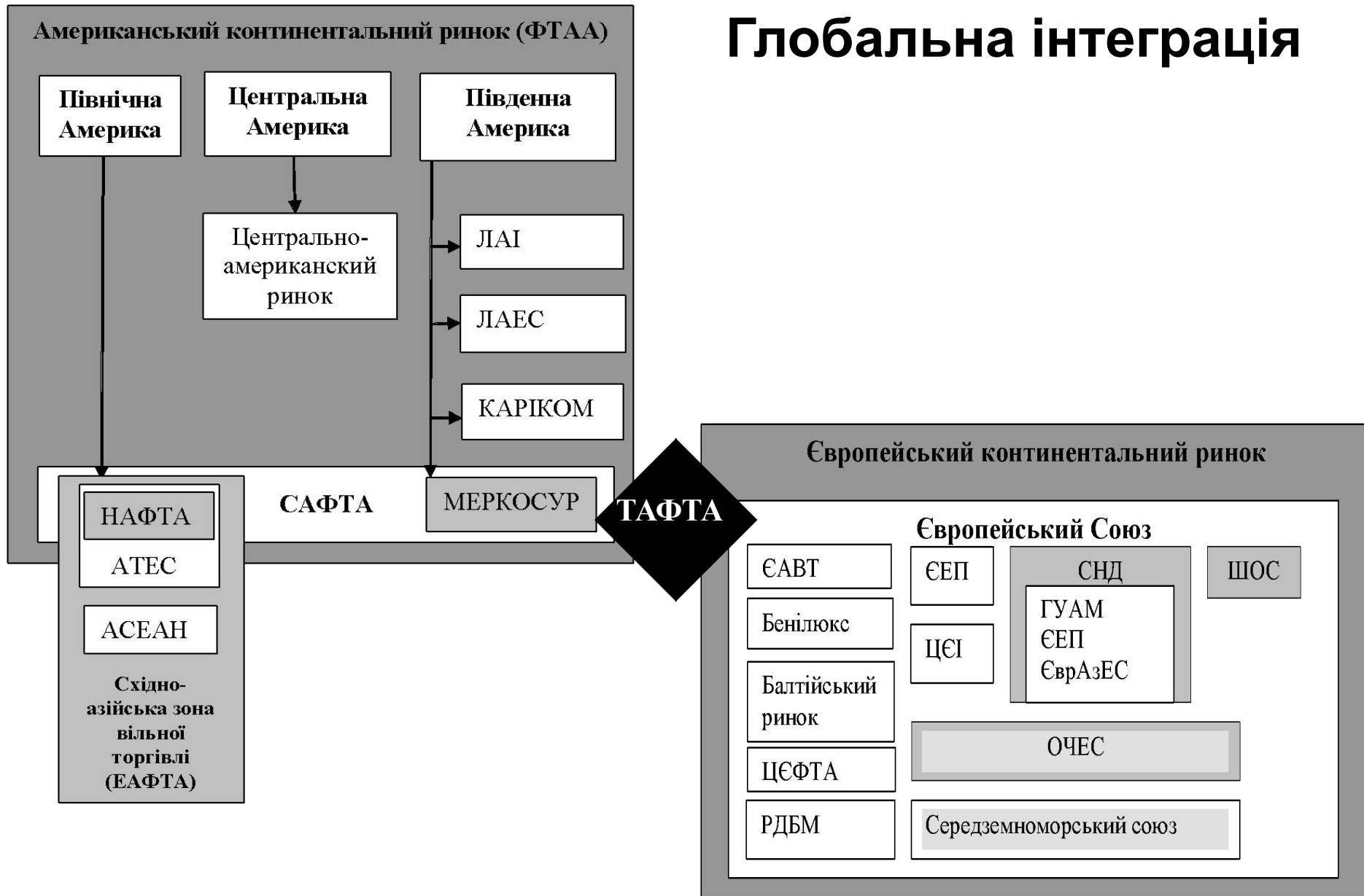
Характеристики АТЕС

- 2,7 млрд.осіб, майже 54% ВВП та понад 45% світової торгівлі (у 2009 р.)
- Різні концепції розвитку АТЕС: відкритий регіоналізм (лібералізація поширюється і на країни за межами АТЕС), мережевий (кожен з учасників сам обирає сфери співробітництва та швидкість інтеграції), міжфірмовий (співробітництво на міжфірмовому рівні, без розширення участі держави)
- Різний рівень економічного розвитку країн-учасниць;
- 3 його члени є членами НАФТА, а через участь Перу та Чилі посилюється інтеграція з країнами Південної Америки;
- Утворено ЗВТ CorUS – Республіка Корея та США.

Розвиток інтеграції в АТЕС

- 1) Створення САС – Східно-Азійського Союзу як субгрупи: Японія, АСЕАН, Тайвань, Південна Корея, Китай, Гонконг, Т.зв. АСЕАН +5 (відокремлюється американська частина, створюється конкурент ЄС та НАФТА-САФТА);
- 2) Створення зони економічного співробітництва Японського моря: Японія, РФ, Південна Корея та КНР;
- 3) Рух в напрямку створення Східно-Азійської зони вільної торгівлі (ЕАФТА): країни АСЕАН, Японія, КНР, Південна Корея, т.зв. АСЕАН +3 (існує у вигляді форуму країн, присвяченого функціонуванню Азійської валютної одиниці, яка використовується в безготівкових розрахунках та для контролю взаємних коливань валют; денуклеаризації Корейського півострова; підтримки демократії в країнах, тощо)

Глобальна інтеграція

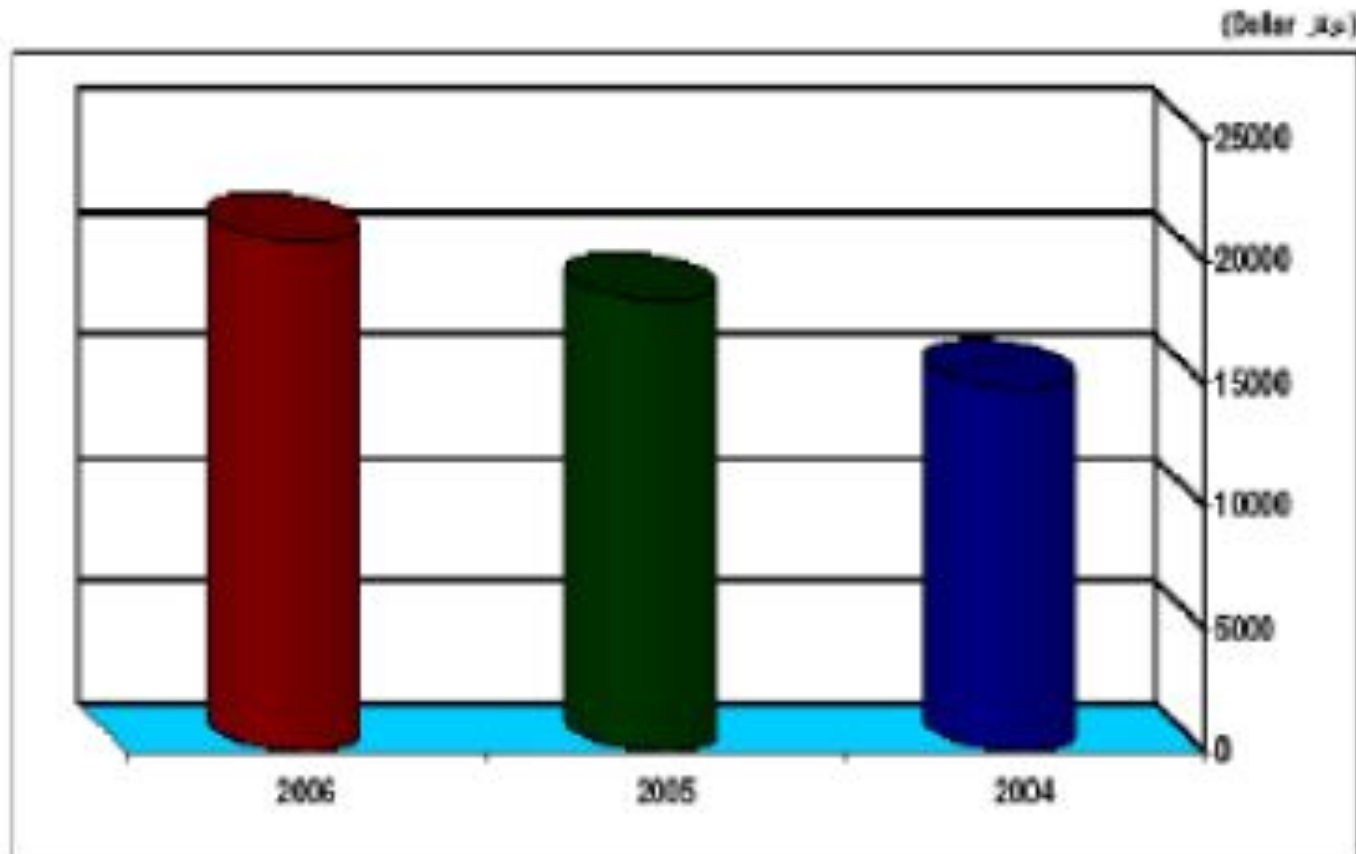

Інтеграційні процеси в арабському світі

- **1989р.** – створення **Союзу арабського Магрибу**, за участі Алжиру, Лівії, Мавританії, Марокко і Тунісу
- З **1981р.** – активно функціонує **Рада зі співробітництва арабських країн Перської затоки** (Саудівська Аравія, Кувейт, Катар, Бахрейн, ОАЕ та Оман).
- У 1998 р. – 18 із 22 країн, що входять до **Ліги Арабських країн**, на які припадає 95% торговельного обігу, утворили арабську зону вільної торгівлі (АФТА);

ВВП на душу населення учасників Співробітництва арабських країн Перської затоки

GROSS DOMESTIC PRODUCT PER CAPITA

Ліга Арабських держав

- Офіційна назва **Ліга Арабських держав**.
- Одна з регіональних організацій арабських держав Південно-Західної Азії, Північної і Північно-Східної Африки.
- Створена в Каїрі Створена в Каїрі 22 березня 1945 р.
Єгиптом Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгиптом,
Сирією Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгиптом, Сирією,
Іраком Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгиптом, Сирією, Іраком,
Ліваном Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгиптом, Сирією, Іраком,
Ліваном, Трансіорданією Створена в Каїрі 22 березня 1945 р.
Єгиптом, Сирією, Іраком, Ліваном, Трансіорданією, Саудівською
Аравією.
- Ємен приєднався 5 травня 1945.
- Зараз - 22 члени
- У вересні 2006 року, Венесуела була прийнята спостерігачем, а

Економічні аспекти розвитку Ліги

- Ліга арабських держав багата величезними ресурсами [нафти](#) Ліга арабських держав багата величезними ресурсами нафти і [природний газ](#), має велику площу родючих земель на півдні Судану, який зазвичай іменується як "житниця" Арабського світу.
- Нестабільність регіону не позначається на її туристичній галузі, яка є провідною і має динамічний розвиток в Єгипті, ОАЕ, Лівані, Тунісі і Йорданії.
- Ще одна галузь, яка є провідна в Лізі арабських держав є телекомунікації. Менш ніж за десятиліття, місцеві компанії, такі як [ORASCOM](#) Ще одна галузь, яка є провідна в Лізі арабських держав є телекомунікації. Менш ніж за десятиліття, місцеві компанії, такі як ORASCOM і [Etisalat](#) змогли конкурувати на міжнародному рівні.
- Низка перспективних великих економічних проектів, буде завершена найближчим часом. Серед них [Арабський газопровід](#) Низка перспективних великих економічних проектів, буде завершена найближчим часом. Серед них Арабський газопровід, який планується побудувати до 2010 року. Ним мають транспортувати єгипетський природний газ до Йорданії, Сирії, Лівану і Туреччину. [Велика Арабська зона вільної торгівлі](#) (ВАЗВТ)
- Існують значні відмінності в рівні багатства і економічному розвитку є між багатими нафтою державами ОАЕ, Катар, Кувейт і Бахрейн і бідними країнами на

ВНП окремих арабських та середземноморських країн у 2005 р.

Країна	ВНП У млн. дол. США	ВНП на душу населення (у дол. США)
Алжир	237 684	7 189
Єгипет	305 255	4317
Ірак	94 100	3400
Ізраїль	158 350	23 416
Кувейт	46 733	16 301
Лівія	67 244	11 630
Марокко	135 742	4503
Катар	25 010	31 397
Саудівська Аравія	351 996	15 229
Судан	84 755	2396
Сирія	71 736	3847
Туніс	83 673	8255
ОАЕ	130 844	27 957

9. Основні інтеграційні блоки на Африканському континенті

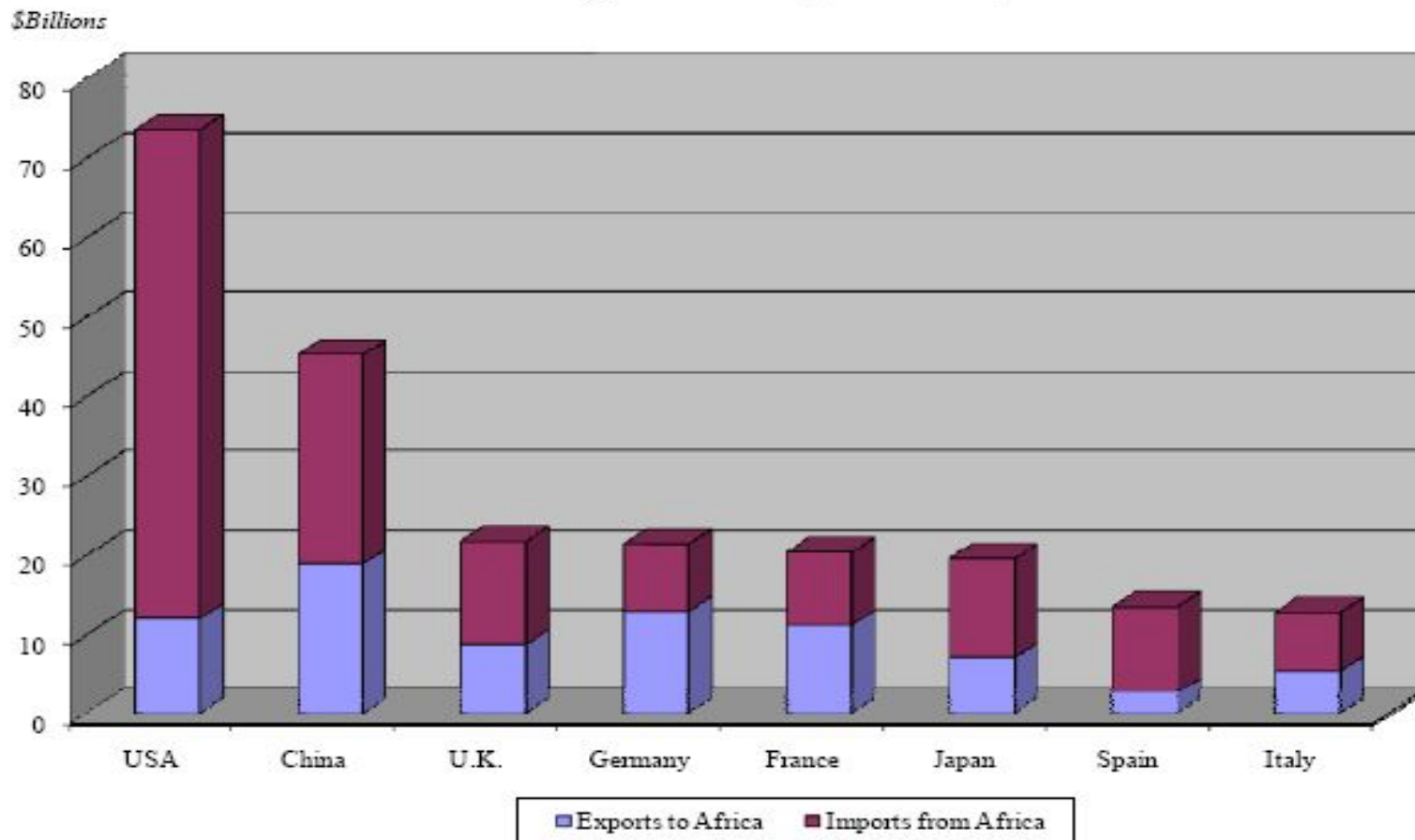
Основні інтеграційні союзи:

- Економічне співтовариство країн Західної Африки (ECOWAS, 1975), фактично на стадії ЗВТ;
- Західноафриканський економічний і валютний союз (UEMOA, 1994), використовує франк КФА;
- Спільний ринок країн Західної і Південної Африки (COMESA, 1994);
- Центральноафриканське валютно-економічне співтовариство (CEMAC, 1994), використовує франк КФА;
- Економічне співтовариство країн Центральної Африки, (ECCAS);
- Співтовариство розвитку Півдня Африки (САДЖ, 1973р.);
- Південноафриканський митний союз (SACU, 2002 р.), використовує ранд;
- Союз країн Африканського Магрибу;
- Арабська зона вільної торгівлі.

Основні торговельні партнери Африканських країн у 2006 році.

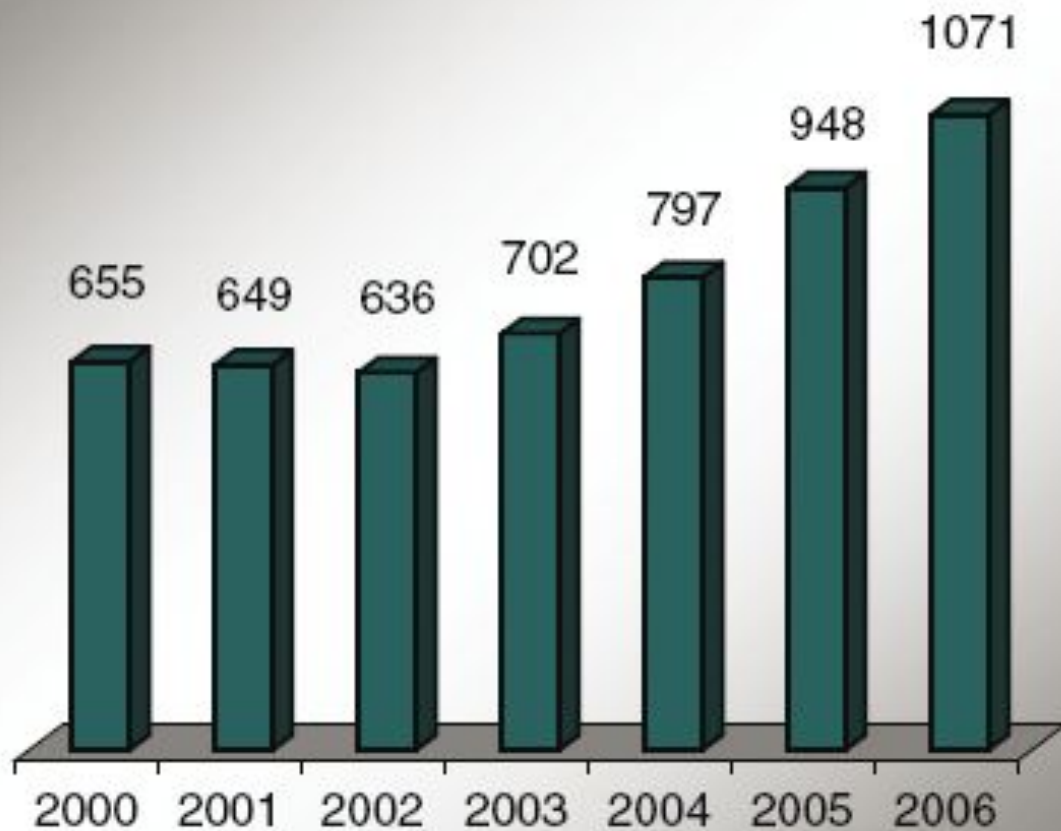
Africa's Principal Trading Partners, 2006

Source: Derived from IMF *Direction of Trade Statistics Yearbook, 2007*

	2003	2004	2005	2006	2007
Експорт, у млрд.дол.США					
Обсяги світового експорту	7585,0	9220,0	10485,0	12113,0	13950,0
ЄС-27	3148,9	3762,4	4065,9	4590,9	5319,7
НАФТА	1162,9	1323,3	1478,6	1674,8	1853,4
Африка					
СЕМАС	11,6	16,6	22,9	27,1	29,4
КОМЕСА	37,5	49,1	65,8	81,9	97,0
ЕССАС	22,5	32,0	49,4	61,5	72,2
ЕКОУАС	37,0	53,7	67,1	77,8	85,7
САДС	61,7	79,4	97,8	116,4	139,2
УАЕМУ	9,9	11,6	12,7	14,0	14,5
Імпорт, у млрд.дол.США					
Обсяги світового імпорту	7863,0	9569,0	10857,0	12428,0	14244,0
ЄС - 27	3214,2	3854,5	4222,3	4829,9	5573,9
НАФТА	1726,6	2011,7	2287,4	2543,8	2706,3
Африка					
СЕМАС	6,3	7,3	8,9	10,9	13,7
КОМЕСА	39,7	50,5	65,3	72,1	88,5
ЕССАС	13,9	15,6	20,2	23,4	30,0
ЕКОУАС	25,9	32,7	43,0	46,3	59,3
САДС	65,5	84,8	99,0	117,8	140,9
УАЕМУ	10,2	12,4	14,4	15,4	18,6

Динаміка ВНД на душу населення, у дол.США.

АФРИКАНСЬКЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВТОВАРИСТВО

Назва інтеграційного блоку	Субгрупа
Співтовариство країн Сахель-Сахара (у прикордонній зоні) Community of Sahel-Saharan States (CEN-SAD)	
Спільний ринок країн Західної та Південної Африки Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA)	
Західноафриканське співтовариство East African Community (EAC)	
Економічне співтовариство центральноафриканських країн Economic Community of Central African States (ECCAS/CEEAC)	Економічне та монетарне співтовариство країн Центральної Африки Economic and Monetary Community of Central Africa (CEMAC)
Економічне співтовариство західноафриканських держав Economic Community of West African States (ECOWAS)	Західноафриканський економічний та монетарний союз West African Economic and Monetary Union (UEMOA) Західноафриканська монетарна зона West African Monetary Zone (WAMZ)
Міжурядова організація розвитку Intergovernmental Authority on Development (IGAD)	
Південноафриканське співтовариство розвитку Southern African Development Community (SADC)	Південноафриканський митний союз Southern African Customs Union (SACU)
Союз Арабського Магрибу Arab Maghreb Union (AMU/UMA)	